

הישיבה הרביעית של האסיפה המכוננת

י"ז שבט תש"ט (16 פברואר 1949)

ירושלים, בית הסוכנות היהודית, שעה 16.38

חוק-המעבר, תש"ט – 1949

(פונה אל היו"ר) האם אתה מציע לעבור ישר להצבעת כל סעיף וסעיף או לקרוא תחילה את כל החוקה?

היו"ר י. שפרינצק:

אני מציע להצביע אחרי כל פרק.

י. אידלסון (יו"ר ועדת-החוקה):

אני מצטער להודיע כי חלק מהדברים הוכרע ברוב דעות וכי לא הצלחנו בעבודתנו עד כדי כך, שלא חובאנה להכרעת הבית דעות מסתייגות.

2. (א) דבר-חקיקה של הכנסת ייקרא „חוק“.

(ב) כל חוק ייחתם על ידי ראש-הממשלה ועל-ידי השר או השרים הממונים על ביצוע החוק.

(ג) נשיא-המדינה יחתום כל חוק, חוץ מחוקים הנוגעים לסמכויותיו.

(ד) כל חוק יפורסם במגילות-המדינה תוך עשרה ימים מיום קבלתו בכנסת.

אגב, „מגילת-המדינה“ — הוא השם החדש אשר ינתן מעכשיו למה שקראו עד כה „עתון רשמי“.

בסעיף 1 של פרק זה לא הוכרע, בנוגע לפסוק הראשון שון היה מספר קולות שווה בעד זה שנשאיר את הפסוק כמו שהוא, כנגד ההצעה האומרת לקרוא רק בשמות המוסדות הקשורים בעבודת הבית הזה. זאת אומרת, בשם המוסד אשר בו אנחנו יושבים, אבל לא לקבוע עדיין היום, מה יהיה השם בו ייקרא להבא הכנס השני של בית-הנבחרים שייבחר עם תום תקופתנו.

ישנה כאן גם הסתייגות לנוסח שקבענו „ציר-הכנסת“, מר פנקס רוצה להגן על ההצעה „חבר-הכנסת“.

לסעיף 2 (א) יש הצעת נוסח אחר, מקביל, אשר עליו יגן מר בגין.

כן ישנן שתי הצעות יותר כלליות. מר וילנר מציע לקבוע את תקופת עבודת הכנסת הראשונה כבר כרגע. כאן לא נקבע מה הוא פרק-הזמן אשר הכנסת הראשונה רשאית תהיה לכהן. מר וילנר, בהצעת המיעוט שלו, יגן על דעתו שפרק-הזמן ייקבע כבר עכשיו.

למר ורפטיג תהיה הצעת-מיעוט להוסיף לסעיף 2 — סעיף-קטן ה', אשר בו ידובר על זה שבחוקים פליי ליים לא תהיה אפשרות של חקיקה רטרואקטיבית. אני

היו"ר י. שפרינצק:

אני פותח את הישיבה הרביעית. אנו נדון עכשיו בסעיף אחד: חוק-המעבר. אבקש את יו"ר ועדת-החוקה להרצות על מסקנות הוועדה.

י. אידלסון (יו"ר ועדת-החוקה):

לפני שאקרא לפניכם את הצעת חוקת-המעבר, כמה מלים להסברה. אין זאת עדיין החוקה, אשר לפיה נצטרך לנהל את חיינו הפארלאמנטאריים. זהו רק חוק מעבי שיאפשר לנו באופן לגאלי לבחור במוסדות השלטון המוציא לפועל ובנשיא אשר יסמל את המדינה. אולי גם בחוקת-המעבר זו החסרנו משהו מחוסר מסורת פארלאמנטארי-מדינית. העבודה הקצרה והברורה של השלטונות הזמניים שלנו וועדת-התחוקה של מועצת-המדינה הזמנית, אשר השתמשנו בחומר שהוגש לנו על ידיהם, גם עבודת שמונה-עשרה השעות של ועדת הבית הזה — לא יכלו כמובן למלא חסר זה. נדמה לי, על כל פנים, שאת הדברים העיקריים, המאפשרים לנו לאחר קבלת החוק לגשת לעבודה מתמדת, מסודרת ולגאלי של הבית הזה והשלטון במדינה, קבענו בחוקה המוגשת לכם.

ברצוני גם להפנות את תשומת לבכם שהיו כמה וכמה הערות של חברי האסיפה המכוננת בעניינים אשר נראים לנו כחורגים מגדר הנושאים אשר בהם צריכים היינו לדון. כדוגמה אביא את הצעת תנועת החרות לבטל שני חוקים: אחד — חוקת שלטון המאנדאט, השני — חוק שנתקבל כבר על ידי שלטונות מדינת-ישראל, בקשר למלחמה בטירור. לא נכנסנו בדיון לגופם של הדברים, אלא קבענו כי זה אינו נוגע לסוגיה בה הוועדה שלנו יכולה וצריכה לדון. בעניינים אלה לא יובאו למליאת האסיפה לא דעות הרוב ולא דעות המיעוט לגופם של הדברים. על זה יצטרך לדון הבית תוך כדי עבודתו השוטפת. שמענו גם כי שר-המשפטים ומשרדו הכינו הצעות בעניינים אלה והדברים יובאו לדיון בוועדות שתיקבענה לשם כך על ידי הבית.

אעבור, איפוא, לקריאת ההצעה.

„פרק ראשון: הכנסת

1. לבית-המחוקקים במדינת-ישראל ייקרא „כנסת“.

לאסיפה המכוננת ייקרא „הכנסת הראשונה“.

לציר האסיפה המכוננת ייקרא „ציר הכנסת“.

האסיפה המכוננת מר גרובסקי. (י. אידלסון :
 אין זו הסתייגות אלא יש כאן דעות שוות).

שרה-החוק מ. שרתוק :

אני מבין כי יש חולקים על כך שהאסיפה הזאת תקבע הלכה לגבי שם בית-המחוקקים הקבוע בישראל ומציעים להסתפק בקריאת שם לאסיפה המכוננת. רצוני לומר שאם זאת היא דעתם לא מובן לי מדוע אם מסכימים שהאסיפה המכוננת תיקרא „הכנסת הראשונה“, מכלל שהאסיפה המכוננת תיקרא „כנסת ראשונה“, אתה שומע כבר שגם הכנסים או המושבים הבאים של המוסד הזה או איונה מוסד אחר שיבוא, אף הם ייקראו „כנסת“, או המלה „הראשונה“ היא מיותרת ומחוסרת שחר.

אני חולק על עצם הגישה לענינים, האומרת שאין לנו רשות לקבוע הלכה לדורות בשלב הנה, לכל הדעות וזוהי האסיפה המכוננת והיא באה לקבוע דפוסים קיימים לצמיחות, עד אשר אנחנו בפועלנו, לפי שינוי שיחול בה, נחליט אחרת. ואין כל טעם להירתיע מהצעד הזה בתחילת העבודה, זהו העדר משונה של אומץ-לב פשוט להשתמש בסמכות הנתונה לנו. לנו נתונה הסמכות לקבוע הלכות של קבע, מדוע לא נשתמש בה? אילו היתה התנגדות למלה „כנסת“ הייתי מוכן להתווכח, אבל אני מבין שאין כל התנגדות, המלה הזאת מקובלת, אלא לא מקובל שבית-המחוקקים ייקרא בקביעות „כנסת“. החולקים על השורה הזאת מסכימים, שהאסיפה הזאת תיקרא „הכנסת הראשונה“. את האסיפה הזאת אין לראות אך ורק כאסיפה מכוננת, בהבדל מבית-המחוקקים, משום שסמכות האסיפה הזאת ופעולותיה לא תצמצמנה אך ורק בקביעת החוקה היסודית אלא במהלך עבודתה, כל חוק שיוצא ע"י הממשלה או ע"י אחד הצירים יבוא לדיון ולהחלטה לפני הכנסת הראשונה הזאת תוך כדי דיון על החוקה.

אינני חושב שישנה איוו הצעה, שבזמן קיום הכנסת הזאת ועד אשר תסיים את עיבוד החוקה יש להימנע מקביעת כל חוק שהוא, כי אז יחול שיתוק בחיי הממשל והמנהל שלנו בארץ, וזה לא יתכן. גם לא ייתכן הצעה שבזמן פעולת הכנסת הראשונה ישב במקביל לה מוסד אחר שתימסר לו הסמכות לחקוק חוקים רגילים ואילו סמכות האסיפה הזאת תצמצם רק בקביעת החוקה. שני הדברים יחד לא ייתכנו. הוזה אומר שזאת אסיפה מכוננת, אבל בעת ועונה אחת בית-המחוקקים. ממילא דרוש שם שיאחד אסיפה עם בית-המחוקקים. אבל כדי ליחד שם מיוחד וזכר מיוחד בהיסטוריה לכנס ראשון זה של בית-המחוקקים, שעלינו מוטל תפקיד מיוחד — קוראים אנו לזה כנסת ראשונה.

כפי שהצעה מובאת פה — יש בה אחדות אורגאנית. ההצעה למחוק את השורה הראשונה מרסקת אחדות זו ואת כל ההחלטה ככלל.

כיון שעומד אני כבר על רגלי, ברשות היו"ר, אני רוצה בשמי אני להתנגד לביטוי „ציר-הכנסת“. קודם-כל, נבי זה מבחינה לשונית פשוטה חסר כל שחר ומשמעות. מה פירוש המלה ציר? — שליח. ציר הכנסת פירושי

מציע שניתן לכל בעל הצעת-מיעוט להעיר את הערותו ואח"כ יוכלו להעיר גם להסברת דעת הרוב, פרט לפסוק הראשון של סעיף 1, אשר ביחס אליו הדעות היו שקולות. יש המציעים לא להזכיר הפעם „לביית-המחוקקים במדינת-ישראל ייקרא, כנסת“, לא מתוך קבלת או אי-קבלת השם הזה להבא, אלא מפני שהדבר אינו שייך לבית הזה אלא לבית הבא ולא צריך כבר עכשיו בחוקה-המעבר לקבוע את השם הזה. או שנקבע זאת בסוף תקופת-הכהונה שלנו, או שהדבר ייקבע ע"י הבית הבא.

הייתי מבקש מהיו"ר שמלבד הסעיף הראשון, אשר ביחס אליו הדעות שוות, — תהיה האפשרות להביא את ההצעה קודם למיעוט ואחרי-כך לרוב.

י. הררי (המפלגה הפרוגרסיבית) :

יש הסתייגות שלא נזכרה — הסתייגות שלי לסעיף (ב)2.

י. אידלסון (יו"ר ועדת-החוקה) :

אם תרשה לי, אוסיף מלה אחת בקשר עם הפסוק הראשון : מי שמציע למחוק את הפסוק הראשון אינו מציע למחוק את הפסוק השני, שלפיו האסיפה הזאת, האסיפה המכוננת, תיקרא „כנסת ראשונה“.

היו"ר י. שפרינצק :

מר הררי אומר שיש הסתייגות אחת שלא הושמעה.

י. אידלסון (יו"ר ועדת-החוקה) :

הנחתי שההסתייגות הזאת היא לא בסעיף זה אלא בסעיף 7. אבל ההסתייגות יכולה להיות גם בסעיף (ב)2.

היו"ר י. שפרינצק :

רשות שאלה לשר-הדתות.

שר-הדתות הרב י. ל. פישמן :

רצוני לדעת את הפירוש לסעיף (ג)2 : „נשיא-המדינה יתחום כל חוק, חוץ מחוקים הנוגעים לסמכויותיו“.

י. אידלסון (יו"ר ועדת-החוקה) :

פירוש הדבר, שאם הבית יחליט היום על סמכויות מסויימות של הנשיא, על ההחלטה זו אין צורך שהוא יתחום על מנת שתהיה חוק, החלטתנו ושאר החתומות מספיקות. על שאר החוקים דרושה גם חתימתו.

היו"ר י. שפרינצק :

נעבור להערות של המסתייגים. ועדת-התקנון הודיעה על החלטתה, שתקנון מועצת-המדינה יישאר בתקפו לישיבות אלה בירושלים, ובינתים תעבוד הוועדה, עד שתביא תקנון חדש להצבעת הבית הזה. עד אז יישאר בתקפו התקנון הקיים. לפי התקנון הזה ניתנת רשות-הדיבור לכל מסתייג ואח"כ ליו"ר הוועדה או לאחד מחברי הוועדה בשם הוועדה. אח"כ מצביעים, ואין דיון. אני מבין שבסעיף 1. ישנה הסתייגות של חבר

ד. צ. פנקס (החזית הדתית המאוחדת):

אין לי מה להוסיף על הדברים שנאמרו ע"י שר החוץ, אם כי הנימוק המשכנע האחרון שלו, שקביעת המונח „ציר“ יחייב את משרד-החוץ לחפש שם אחר לשליחיו אל בירות ארצות-חוץ — לא עמד לפני כאשר ביקשתי מתברר-הוועדה מר ורהפטיג לרשום לי רשות הסתייגות כדי שאוכל להציע לאסיפה לקבוע לציר האסיפה המכוננת את השם „חבר הכנסת“.

לו זכינו היינו אולי מציעים את השם הנאה יותר — „איש הכנסת“, אך מתוך ענווה, וכדי לא לעורר ונקבלות עם אנשי הכנסת הגדולה — אנחנו רוצים הפעם לקבוע רק את השם „חבר הכנסת“ אנחנו רומזים כים בכך בעקבות מנהג מועצת-המדינה הזמנית, אשר קבעה לחבריה את התואר „חבר-מועצת-המדינה הזמנית“ וזוהי הצעתי.

היו"ר י. שפרינצק:

סיימנו את ההערות.

שר-החוץ מ. שרתוק:

הפניתי את תשומת-לב האסיפה המכוננת הנכבדה לענין אחר, ונתברר לי שהטעות היתה בידי: הממשלה הציעה את השם „חבר הכנסת“, בשלב של הדיון בממ"שלה שבו השתתפתי (ולא השתתפתי בכל הישיבה לרגל ענינים ידועים) דובר שייקרא „איש הכנסת“. אחר כך נתקבלה החלטה על „חבר הכנסת“.

י. אידלסון (יו"ר ועדת-החוקה):

אני צריך קודם-כל לתקן טעות דפוס, לא „ציר-הכנסת“ אלא „ציר לכנסת“.

א. אלמליח (הספרדים):

אני מבקש את רשות-הדיבור לעצם הענין. האם מפני שלא הייתי חבר בוועדה לא אוכל להביע דעה גם בענינים לשוניים?

י. אידלסון (יו"ר ועדת-החוקה):

אנו הנחנו שבענין זה טוב לנו ללכת בעקבות מסורת עתיקה למדי. לפני המדינה היתה לנו מדינה בדרך, ולפני בית-הנבחרים היו גם למדינה-בורך נבח"רים, והיה לנו שם, שהוא אגב השם שמשמשים בו בתרגום מתאים בהרבה מאד ארצות לחברי-פארלאמנטים ואין שום יסוד לחפש מדי פעם שם חדש, דוקא מפני שהוא גם שובר מסורת מאד יפה ויקרה לנו וגם מכניס מלים נוספות מחודשות בעיני רובנו.

ברצוני רק להעיר בקשר עם השם של שגרירינו, שקוראים להם ציר. הם לא יהיו ציר לכנסת אלא ציר המדינה לארצות שונות. וכפל לשון כזה ישנו והיה אצל כמה אומות כלפי צירי בית-הנבחרים. חשבנו שהקיצור הזה — ציר — שבו על פי רוב ישתמשו, ולא בשם הארוך — הוא הדבר הפשוט, הנאה וגם הנוח לשימוש.

איש אשר נשלח ע"י הכנסת לאיזה מקום למלא תפקיד ידוע. כאשר יש לנו כיום ציר בוואשינגטון — הוא נקרא ציר מדינת-ישראל. מדינת-ישראל שלחה אותו לוואשינגטון. רק זו המשמעות של המלה ציר שמופיעה בצירוף סמיכותי בלשון העברית. גם לא נכון להגיד ציר האסיפה המכוננת, אלא ציר לאסיפה המכוננת או באסיפה המכוננת. כי אלה צירים של בוחרים שלנו ולא של האסיפה המכוננת. כבר נקבע בשימוש הלשון של מדינת-ישראל שציר הוא האיש שהמדינה שולחת לארץ אחרת. אם תקבעו למלה ציר משמעות זו — נצטרך במשרד-החוץ לחפש שם חדש לגמרי לשליחים שלנו למדינות הזרות (צחוק באולם), ואינני חושב שנעשה בחכמה. לכן, סבור אני שהיגוי יותר הביטוי „חבר הכנסת“. אולם אינני יודע מדוע נפסל הניב שבחרה בו הממשלה הזמנית והוא „איש הכנסת“. זה הצירוף הפשוט ביותר והעברי ביותר. הייתי מציע לקבלו ולקבוע שם לחבר האסיפה המכוננת או בית-המחוקקים „איש הכנסת“.

היו"ר י. שפרינצק:

אבקש את כולם וגם את השרים לשמור על מסגרת הדיון. כל הנואמים אשר יקבלו רשות הדיבור בתור מסתייגים, ידברו לא יותר מחמשה רגעים. הדיון הגדול היה בוועדה, והדיון הקצר יהיה בבית זה.

שנית, אבקש את הנואמים אשר קיבלו רשות להגן על מהו — שיגנו על אותו דבר וישאירו לאחרים להגן על שלהם.

י. אידלסון (יו"ר ועדת-החוקה):

אין להגיש כאן הצעות שלא הובאו תחילה בפני הוועדה.

היו"ר י. שפרינצק:

עתה תינתן רשות-הדיבור לאדם המייצג את הדעה השניה. בשאלת ציר הכנסת, חבר הכנסת או איש הכנסת. רשות-הדיבור למר פנקס. (קריאת ביניים: הוא אינו חבר הוועדה!) שמעתי מפי יו"ר-הוועדה שבש"אלה זו יש הערה למר פנקס. אינני יכול לדעת אם הוא חבר הוועדה או לאו.

י. אידלסון (יו"ר ועדת-החוקה):

חברי הוועדה כשהם רושמים הסתייגות ראשים, מתוך הסכמה ביניהם, למסור את ההגנה על ההסתייגות לחבר אחר של הבית הזה.

היו"ר י. שפרינצק:

וזהי הלכה חדשה, שלא היינו ניהגים בה. בכל זאת אתן רשות-הדיבור למר פנקס, לא כתקדים ולא כוהנחה. שאלה זו טובא בפני ועדת-התקנון ושם תיקבע הלכה. כיון שהוכר שמו של מר פנקס — אתן לו רשות-הדיבור.

הכנסת", פירוש הדבר, כי לתכרים באסיפת הכנסת השניה, השלישית, הרביעית, לא ייקרא כן. אני מבין שלא זו היא הכוונה. את המלים "האסיפה המכוננת" צריך למחוק, הן נשארו מתוך שיגרה.

היו"ר י. שפרינצק :

אם יהיה צורך למחוק, תציע ועדת-החוקה תיקון. עכשיו לא נעסוק באימפרוביזציות. שום תיקונים לא אקבל אם לא עברו דרך ועדת-החוקה. עכשיו אני מצביע את הסעיף כולו.

ד. הכהן (מפא"י) :

הגם לאשה ייקרא "חבר הכנסת" ? יפסוק נא היושב ראש בשאלה זו.

מ. בגין (תנועת החרות) :

לסדר ההצבעה. בוועדת-החוקה הכנסתי הסתייגות לסעיף כולו, וההסתייגות הזאת נרשמה. על כן אי אפשר היה להצביע על קבלת הסעיף כולו, לאחר ההצבעות ביחס לתיקונים, בטרם הושמעה דעת המיעוט נייחס לסעיף כולו.

היו"ר י. שפרינצק :

אני מבקש סליחה מהבית. ההערה היתה נכונה, ותהיה הצבעה שניה, אבל לפני ההצבעה השניה נשמע את ההנמקה נגד הסעיף הראשון כולו.

רשות-הדיבור למר בגין.

מ. בגין (תנועת החרות) :

כב' היו"ר, בית נעלה. הצעת המיעוט ביחס לנוסח הסעיף הראשון לחוקת-המעבר היא כדלקמן : "תפקידה הראשי של האסיפה המכוננת הוא לקבוע את חוקת היסוד של המדינה ולחוקק חוקים לישראל. עם קבלת חוקת-היסוד של המדינה ייתם תפקידה של האסיפה המכוננת. תוך שלושה חודשים תחקיימנה בחירות לרשות המחוקקת של המדינה כפי שהוגדרה בחוקה."

הנימוקים להצעה זו הם אלה : העם בחר באסיפה המכוננת. המושג האסיפה המכוננת, בלע"ז "קונסטיטיוט" שוגל אסמבלי", איננו מושג מופשט. הוא מושג ידוע, מוגדר לפי תקדימים בכל מדינה ומדינה שקמה לתחיה, כתוצאה ממלחמת שחרור נגד שלטון שעבוד פנימי או נגד משעבד מבחוץ. ומדינתנו בחלק של המולדת קמה כתוצאה ממלחמת שחרור. בכל המדינות הללו היו אספות מכוננות, אשר תפקידן הראשי היה לקבוע את החוקה היסודית ולשמש תוך כדי עבודתן גם בית-נבחרים רגיל. אבל, עם קיום התפקיד הראשי מתפזרות האסיפה המכוננת תוך תקופה קצרה, מתקיימות בחירות לבית הנבחרים אך לבית-המחוקקים הרגיל, ומתחילים חיים פארלאמנטאריים רגילים של המדינה. אין זה מקרה שבכל חוק קונסטיטוציוני קיים סייג מבחינת הזמן גם לבית הנבחרים. העם הבוחר בציירי איננו משאיר להם חופש

לשם "אישה-הכנסת", הרי כפי שאני מבין אין מצי" עים אותו, וגם אילו הציעו, אי אפשר להעמיד זאת להצבעה.

א. אלמליח (הספרדים) :

אני בכל זאת מבקש רשות-הדיבור.

היו"ר י. שפרינצק :

אני רוצה להסביר עוד פעם למר אלמליח : אין עכשיו רשות-דיבור אלא לאלה שהודיעו על הסתייגותם. עכשיו אין ויכוח ; עכשיו תבוא ההצבעה. אני הודעתי על התקנות הנה, ייתכן שהוא לא טוב ואפשר יהיה לחזק אותו.

א. אלמליח (הספרדים) :

יש כאן שאלה לשונית, אולי תשמעו בכל זאת !

היו"ר י. שפרינצק :

מר אלמליח, יש פה 120 ציר, ואנו צריכים לעבוד במסגרת מסויימת. אם תבוא מטעם ועדת-החוקה הצעה, שסעיף מסויים יובא לדיון כללי — גזון, אך נאמר פה שישנן הסתייגויות. לעצם הענין דגה ועדת-החוקה. לא אוכל לתת לך את רשות-הדיבור (א. אלמליח : אני מציע — "בחירה-הכנסת").

קודם-כל מובא להצבעה התיקון. הסעיף הראשון מתחיל במשפט : "לבית-המחוקקים במדינת-ישראל ייקרא "כנסת". לאסיפה המכוננת ייקרא "הכנסת הראשונה". יש הצעה, שסעיף זה יתחיל מהפסוק האומר : "לאסיפה המכוננת ייקרא הכנסת הראשונה, ולמחוק את הפסוק הראשון האומר : "לבית-המחוקקים במדינת-ישראל ייקרא "כנסת".

יש הצעה לא להחליט עדיין בדבר השם הקבוע. שמעתם את ההנמקה. מי בעד מחיקת הפסוק הראשון הזה ירים את ידו.

מי נגד ?

הוחלט לא למחוק את הפסוק הראשון.

היו"ר י. שפרינצק :

הוגשה הצעה שבמקום "ציר-הכנסת" ייקרא חבר-האסיפה הזאת בשם "חבר-הכנסת". מי בעד התיקון הזה ירים את ידו.

הצבעה

בעד השם "חבר-הכנסת" — 73
 בעד השם "ציר לכנסת" — 28

השם "חבר-הכנסת" נתקבל.

שר-החקלאות א. ציזלינג :

בשורה השלישית בסעיף שהצבענו בו נאמר : "לציר (עכשיו יאמר "לחבר") האסיפה המכוננת ייקרא "ציר"

במשך זמן בלתי מתקבל על הדעת ועל החוק הנהוג בעולם.

י. אידלסון (יו"ר ועדת-החוקה):

מר בגין אמר שלא ניתנה רשות לחברי הכנסת לקבוע את זמן כהונתם, ובכל זאת הציע לנו כאן לקבוע את הזמן, נבחרנו בתנאים בלתי נורמאליים כאלה שהם לא איפשרו למפרע להכין את כל מה שאפשר, ומה שגבין, ללא ספק, לקראת הבחירות הרגילות הקרובות. אני רוצה שהמצביעים יקחו בחשבון את הנימוק בו גמר מר וילנר את דבריו. המצב בו נמצאת עכשיו המדינה שלנו הוא מצב מאוד לא רגיל ולא נורמלי. אם המדובר הוא על הפרוצס של שחרור מדינתנו, אין אני יודע אם הוא נמצא כבר בסיומו. נדמה לי שאנחנו נמצאים בינתיים תוך כדי המשכו הקשה, קשה למדי, שלא נגמר עדיין אפלו בשטח הצבאי, בוודאי שלא נגמר בשטח המדיני ובהחלט לא נגמר עדיין גם בכל השטחים של הבנין הכלכלי; הוא לא נגמר עדיין בקביעת יחסי אמון מלא מצד החלק השני של תושבי ארץ-ישראל, מצד ערביי א"י, שאנחנו רוצים לראות אותם בתוכנו כחברים בבנין, כאזרחים שווים יחד אתנו. הענין נמצא עכשיו באחת הנקודות הקשות אולי ביותר, על כל פנים הוא ממשיך להיות אחת הנקודות הקשות של מאבקנו על אפשרות המשך בנין נורמאלי אחרי-כך. במצב כזה הרי כל התחייבות על זמן שנקבע כרגע יכולה מחר להתחלק בשינויים במצב המדיני הצבאי, אשר ישם אלל את החלטתנו ובשינוי המצב המדיני אשר יקשה לאין ערוך להוציאה לפועל. היה זה אפוא בלתי גבון אם מהימים הראשונים של עבודתנו — אנחנו יושבים רק זה היום השלישי בתוך עבודת הפארלאמנט הקבוע — נקשר את עצמנו מראש בחוק המעבר בהתחייבות שמי יודע אם לא נצטרך מחר לבטלה, ויהא בזה משום מעילה באמון שניתנו בנו שולחינו. נאמנים עלינו כל צירי הבית הזה, שהם יודעים לפי מה שהתחייבו לפני שליחיהם וגם מה שהם חייבים לפני שולחייהם, ואין לי שום ספק שברגע בו יתבהר — ויהי באונו מידה מינימאלית שהיא — המצב הצבאי, הפוליטי והכלכלי שלנו, נקבע לעצמנו גם את הסייגים האלו, ואם אין באפשרותנו כרגע לקבוע כבר את סייג הזמן, הרי ברור שנצטרך ונהיה חייבים — בין אם נרצה או לא נרצה בדבר — יחד עם עבודת היסוד של האסיפה המכוננת למלא גם את התפקיד של פארלאמנט, הן בכל העניינים השוטפים, קובע חוקים ומכניס בגדר החוק את הירושה הקשה שירשנו מתקופת המאורע. דאט. זאת תהיה עבודה קשה ואינני יודע אם היא תוכל להיות קצרה כל כך.

היו"ר י. שפרינצק:

לא נרחיב דיון בענין זה. הוועדה דנה על כך ולא היו חילוקי-דעות. נעבור להצבעה...

ה. קוק (תנועת החרות):

אני מבקש להצביע אם יהיה דיון או לא.

פעולה ביחס לתקופת כהונתם. בכל קונסטיטוציה נקבע, שמפרק לפרק מתקיימות בחירות לבית-הנבחרים. לאסיפה המכוננת אי-אפשר היה לקבוע מראש תקופה מוגדרת מבחינת זמן כהונתה, באשר היא אסיפה מכוננת. אבל כמהות הרברים נקבע לה גם סייג של זמן למילוי תפקידה הראשי והוא — קבלת הקונסטיטוציה. על כן חייבים איתנו מתוך מילוי השליחות המיוחדת שהוטלה עלינו ע"י בוחרינו ושולחינו לומר במפורש, שכאשר נסיים את התפקיד המיוחד הנועד לנו — נתפור. כלומר, נסיים את מלאכתנו ותוך תקופה קצרה תתקיימה בחירות לבית-הנבחרים הרגיל. משום כך הריני מבקש את היו"ר להעמיד יחד להצבעה את שתי הגוססות — של הרוב ושל המיעוט.

היו"ר י. שפרינצק:

אני מבין, שלסוג זה שייכת גם הסתייגותו של מר וילנר.

מ. וילנר (מק"י):

הצעת חוקת-המעבר לקויה בדבר שחסר בה, כמה עיפים מנוסחים בצורה בלתי בהירה מבחינה חוקית, מדובר על תאריכים בלי קביעת התאריכים. למשל נאמר שתקופת כהונתו של הנשיא תפקע כתום שלושה חדשים לאחר כינוס הבית, הכוונה לכנסת קבועה, אך לא מוגדרת כן כמה זמן ימשך הדבר. ז"א, אין הגדרה, תוך כמה שנים או חודשים נכין את חוקת המדינה, — דבר הנהוג בכל ארץ ובכל מדינה המכוננת את עצמה. אנו מציעים שבתוך חוקת-המעבר יהיה סעיף המגדיר, שהכנסת הראשונה — כפי שנקראת עכשיו האסיפה המכוננת — תחקיק שנה אחת לשם קביעת החוקה וכיהון, באותו פרק זמן, כבית-מחוקקים. אבל הכנסת הראשונה מסיימת את תפקידה עם סיום קביעת הקונסטיטוציה, תוך שנה אחת, ומתפורת. מלבד העובדה שכזה הוא הנוהג הדמוקרטי בכל מדינה, הרי אצלנו יש לדבר משנה חשיבות. אנו בחרנו במוסד כזה, התשוב והנכבד, בתנאים מיוחדים של שעת-חירום, בתנאים פוליטיים מיוחדים, בתנאים שבהם הדברים הולכים ומשתנים. לכן יש לנו פחות זכות לקבוע זמן בלתי מוגדר ובלתי קבוע כתקופת כהונתה של האסיפה המכוננת.

בוועדה נאמר שאפשר יהיה לקבוע אח"כ כמה זמן תתקיים הכנסת הראשונה. אמרו שדבר זה שייך לחוקה יקבועה, ובשעה שנדון עליה נחליט גם על כך. לדעתי ההיפך הוא הנכון: החוקה הקבועה תקבע את זמן כהונתה של הכנסת הקבועה — שלוש, ארבע או חמש שנים. נכון הדבר, שזהו תפקידה של חוקה קבועה, אבל דווקא היום, בשעה שדנים על חוקת-המעבר, יש להגדיר בדיוק ולהחליט מהי מסתיים פרק הזמן של תקופת-המעבר. אחרת, פותחים אנו פתח לבעיות ול"סידורים" שונים מצד אותם הכוחות שתושבים שיותר קל ויותר נוח שהמוסד הזה, שנבחר כאסיפה המכוננת יכהן

ז. ורהפטיג (החזית הדתית המאוחדת) :

ברצוני להעלות בפניכם שאלה קונסטיטוציונית נוקבת. הצעתי היא להוסיף בסעיף 2 סעיף קטן ה' שבו ייאמר, כי חוקים פליליים לא יחלו על מעשים שנעשו לפני יום פרסום החוקים. סעיף זה נתקבל בוועדת-החוקה של מועצת-המדינה פה אחד, אך בוועדה לחוקת-המעבר נתעוררו ספקות. התנגדו לסעיף זה משני טעמים : היו שאמרו כי סעיף זה אין מקומו בחוקת-המעבר — מקומו בחוקת-היסוד. להם תשובתי : לפי סעיף 10 של פקודת סדרי השלטון והמשפט, שהיא חלק אינטגרלי של חוקת-המעבר, תקבל כל פקודה תוקף ביום פרסומה בעתון הרשמי, בלתי אם נקבע בה כי תקבל תוקף בתאריך מוקדם או מאוחר מיום הפרסום. זאת אומרת, מכיון שבחוק המעבר מסתמכים על פקודת סדרי השלטון והמשפט, שכל חוק אצלנו יכול להיות רטרואקטיבי. לפיכך סבור אני כי מוכרחים אנחנו לקבל את התוספת הזאת, שכן בלעדיה אפשר להוציא מחר גם חוקים פליליים בעלי-תוקף למפרע.

והיו שהתנגדו לסעיף זה מטעמים עקרוניים. אלה מתנגדים לכך שנקבל את הסעיף הזה אפילו בחוקת-היסוד. הם בעד חוקים רטרואקטיביים. לדעתם יכול הפארלאמנט, אם רצונו בכך, לקבל אפילו חוק פלילי בעל תוקף למפרע. להם תשובתי : אי-קביעת חוקים פליליים רטרואקטיביים הוא עקרון דמוקראטי גדול, והוא עקרון גדול לישראל, לפי המסורת שלנו בתלמוד מוצאים אנו פעמים רבות, כי בחוק הפלילי גם העונש וגם האזהרה צריכים להיות ביום המעשה : דלא ענש אלא אם כן הזהיר. יותר מזה : לא מספיקה אזי-רה, גם העונש צריך להיות קבוע. אותו עקרון נתקבל בכמה ארצות דמוקראטיות. בקונסטיטוציה של ארצות-הברית כתוב שלא יכול להיות חוק אקס-פוסט-פקטו. באו פסקי-הדין ופירשו שכלל זה חל רק על פשעים אזרחיים, אך אינו חל בשום פנים על פשעים פליליים. פסקי-הדין העיקרי משנת 1794 אומר בנדון זה : אם בשעת המעשה לא היתה עבירה — לא יכול החוק אחר כך להגיד שהמעשה הזה הוא עבירה ; אם בשעת המעשה היה עונש קל — לא יכול חוק שיבוא אחר-כך להחמיר בעונש ; אם בשעת המעשה היו הגבלות בנוגע לקבלת הקלות — לא יכול חוק שנחקק לאחר מכן לקבוע הקלות בנדון זה.

ענין זה נמצא גם בקונסטיטוציות ובחוקות אחרות. אזכור רק את הקונסטיטוציה של גרמניה הווי-מאריט. אמנם שם ישנה ההגדרה הזאת בצורה מוגבלת יותר. סעיף 116 של חוקה זו אומר שהרטרואקטיביות אסורה, אלא אם כן נוגע הדבר להגדרת מעשה כעבירה. אם יש חוק הקובע כי המעשה הוא בגדר עבירה, אי אפשר אחר-כך להגדיל את העונש.

שואלים אותי עוד : הרי נוצר בזמן האחרון תקינים של הפושעים הנאציים. כאשר התחיל משפט גירני-ברג טענו המתנגדים לו שאלה הם חוקים „אקס-פוסט-פקטו“, כי בשעת המעשה לא היו מעשים אלה

מ. בגין (תנועת החרות) :

מר אידלסון ציטט באופן לא נכון את דברי והדבר עלול להשפיע על המצביעים.

היו"ר י. שפרינצק :

בוועדות אלה משתתפים כל חלקי הבית. (קרי : אות-ביניים : לא) לא באה כל הצעה לדיון עיקרי בענין זה. אנחנו עומדים בעצם ההצבעה. נתתי רשות הדיבור למר בגין רק על מנת לתקן ולהשמיע הצעות אחרות.

שמעתם את הצעתו של חבר הכנסת מ. בגין בנוגע להגדרת תפקידיה של הכנסת וקביעת זמן הבחירה. אני מעמיד את הצעתו להצבעה.

ה הצבעה

הצעת מ. בגין לא נתקבלה.

אני מעמיד להצבעה את הצעתו של חבר הכנסת מ. וילנר על דבר קביעת זמן של שנה.

ה הצבעה

הצעת מ. וילנר לא נתקבלה.

אנחנו עוברים לסעיף 2. בסעיף זה ישנו כמה הסתייגות : של חברי הכנסת מ. בגין, י. הררי וד"ר ו. ורהפטיג.

מ. בגין (תנועת החרות) :

לסעיף 2 אין לי הסתייגות.

י. הררי (המפלגה הפרוגרסיבית) :

הסתייגות שלי היא כנגד הצורך בתוספת חתימות לחתימת הנשיא. אין כל פלוגתה שהחוק נהיה לחוק ברגע שהכנסת קיבלה אותו, החתימה באה רק לאמת כלפי חוץ, כלפי הציבור, שחוק כזה נתקבל. לפי הצעת הרוב בוועדה יוצא, שעל כל חוק יחתמו הנשיא, ראש הממשלה, אחד השרים לפחות ולפעמים גם שרים אחרים, הממונים על ביצוע החוק ; הוזה אומר שקבלת חוק זקוקה לפחות לשלוש, ולפעמים גם לארבע, חמש ושש חתימות. לדעתי כל חתימה נוספת יש בה טעם לפגם — היא יוצרת רושם שאין מהימנות מספיקה לחתימה הראשונה. אילו ניתנה זכות לאחד החותמים שלא לחתום, הייתי מבין את הצורך בחתימה. אך מכיון שהחתימה היא אוטומטית, נשאלת השאלה, לשם מה נחוצות כל כך הרבה חתימות. יש אומרים כי החתימה באה כדי להראות על אחריות החותם. המבנה של חוקת-המעבר קובע שהמשלה כולה אחראית ולא כל שר ושר ; ולהיפך : נשיא המדינה, שחתימתו מופיעה, אינו אחראי למדיניות הממשלה. ולכן אין נימוק זה משכנע.

כל המוסיף בענין זה — אינו אלא גורע. הצעתי היא איפוא, כי תופיע רק חתימת נשיא המדינה, כאשר הוא מסמל את המדינה.

ישיבה ד', י"ז שבט תש"ט (16 פברואר 1949)
— חוק-המעבר (אידלסון, בגין, פרידמן-יילין, שפרינצק, קוק) —

י. אידלסון (יו"ר ועדת-החוקה):

בוועדה לא הודיעו על כך שתהיה הודעה בסעיף זה.

מ. בגין (תנועת החרות):

אבל בוועדה נקבע שאם תהיה הסתייגות אפשר להודיע על כך גם במליאה. אדוני לא הודיע כאן, שלי הסתייגותו של מר ורהפטיג נצטרפו גם אחרים. וזאת באתי להודיע.

י. אידלסון (יו"ר ועדת-החוקה):

אני מבקש את סליחת חבר הכנסת, אך בוועדה הודעתי במפורש את ההיפך, כאשר נשאלתי על כך, אמרתי שכאן לא תופיע סיעה זאת או אחרת אלא תובא דעת רוב הוועדה ודעת המיעוט שבה. קביעת המגן על ההצעה תהיה לפי מידת האקטיביות בדיון או בשל סיבות אחרות, את היחס לענין תקבע כאן כל אחת מהסיעות בהצבעות.

ג. פרידמן-יילין (הלוחמים):

ברצוני להעיר, שבמדינת-ישראל קיימים חוקים רטרואקטיביים, בניגוד להודעתו של מר ורהפטיג.

היו"ר י. שפרינצק:

אינני נותן את רשות-הדיבור עכשיו.

א. קוק (תנועת החרות):

צריך להצביע אם יהיה ויכוח או לא.

היו"ר י. שפרינצק:

השאלה בדבר מתן אפשרות לוויכוח — תתעורר במועדה בוועדת-התקנון. עכשיו אני מודיע שאנחנו עוברים להצבעה.

שמענו את הצעת התיקון של חבר הכנסת הררי. הוא מציע שהחוקים שייקבעו ע"י הכנסת ייחתמו רק ע"י נשיא המדינה.

הצבעה

התיקון של מר הררי לא נתקבל.

היו"ר י. שפרינצק:

נעבור להצעתו של חבר הכנסת ורהפטיג להוסיף סעיף קטן ה' לסעיף 2 אשר תכנו יהיה: „חוקים פלי-ליים לא יקבלו תוקף בתאריך מוקדם מיום הפרסום“. דעתי היא, שתיקון זה יכול להתקבל או להידחות בשעה שידונו על חוקת-היסוד של מדינת-ישראל. בכל זאת נצביע.

מי בעד התיקון של חבר הכנסת ורהפטיג, בעד הכנסת סעיף ה', ירים את ידו.

מי נגד הכנסת סעיף קטן ה' בסעיף 2, ירים את ידו.

ב-52 קולות נגד 43 לא נתקבלה ההצעה שסעיף קטן ה' יוכנס לסעיף 2 עכשיו.

מוגדרים כעבירות. בשאלה זו ישנה כבר ספרות עשירה בארצות-הברית ובארצות אחרות. לא דמיא מילתא למילחא. שם מדובר על חוקים בינלאומיים. ידוע שאין לנו עדיין קודקס בינלאומי. הם טוענים אפוא, כי ביחס לפשעים בינלאומיים, אין מדייקים בענין הרטרור אקטיביות. לא כן כאשר המדובר הוא על אורח במדינה. אורח במדינה צריך לדעת מה מותר ומה אסור ולא ייתכן שלא ידע איזה חוק צפוי לו.

אמנם, ישנן ארצות שונות שאינן מדייקות בענין זה, אנגליה היא אחת מהן. באנגליה ישנם גם חוקים רטרואקטיביים, אך אנשי המדע נוטים להתנגד בכל תוקף לדבר. הנני מציע אפוא לקבל את הסעיף שהצעתו.

י. אידלסון (יו"ר ועדת-החוקה):

כל האסמכתות המענינות ששמענו — אינן לגוף השאלה עליה אנו מצווים לדון כאן. דברים אלה מקומם בדיון על חוקת-הקבע, שאלות רציניות כאלו אי אפשר ולא צריך להכריע בהן תוך כדי דיון בדבר המכונן בעיקרו לאפשר לנו להתחיל בעבודתנו הפארלאמנטאריית הרגילה ולפנות את הדרך להתחלת השלטון החדש והלגאלי שלנו.

לכן, אני מניח שכאשר לא נאמר בפירוש (ולא נאמר בשום מקום) שיש רשות לחוקק חוקים רטרור אקטיביים (ז. ו ר ה פ ט י ג: כן נאמר!) לא צריך לבוא כלל כזה מראש. ידונו ויחליטו על כל חוק ודין. תוך כדי דיון בחוק הזה, מוקדם לקבל רק את הפסוק המוצע, כי ייתכן שבוועדות החוקה הבאה יציע מר ורהפטיג בעצמו לא פסוק אחר אלא מסכת שלמה.

אני רוצה לימר משהו גם בקשר להצעת מר הררי. נדמה לו, כי אין העיקר לחסוך את טרחתם של השרים. השאלה היא מה צריך להיות אצלנו הנוהג ביחס לחוקים שיובאו לפני האזרחים. חוק זה צריך לכלול שני דברים: את אישור העם (שאנו באי-יכולנו) לקבלת החוק ואת חתימת הנשיא—שהוא סמל המדינה. אחרי קבלתו צריך החוק הזה להיות מוצא לפועל ולשם כך ישנו מנגנון—הממשלה. לכן אנחנו קובעים דבר שאינו פוגע אף במשהו בכבודו של הנשיא, כשם שאינו מוריד מכבודם של ראשי-הממשלה והשרים שגם הנשיא חייב לחתום על החוקים, כאשר המוציאים-לפועל חותמים ומעידים על התחייבותם להוציא לפועל את החוק. זהו התוכן המוכן של ההצעה הזאת, הנהוגה בכמה מדינות.

אעיר עוד הערה ובוה אסיים. כשמתחילים להביא ראיות ממדינות אחרות, יש בדבר משום סכנה, כי אפשר להביא דוגמות של נוהג המתאימות לכל הציפה. עלינו לבחור בדבר שיסביר לכל אורח בהירות את יסודות הממשל שלנו. הממשל הפארלאמנטארי שלנו — היא דרך הכרעת באי-יכוח העם והממשלה האחרת לא תהא ההוצאה לפועל.

מ. בגין (תנועת החרות):

אבקש רשות הודעה לפני ההצבעה.

השר מ. שרתוק: צריך להיות כתוב „במדינת זרות“ במקום „עם מדינות זרות“.

למר ורהפטיג ולמר בגין ישנן הסתייגויות בסעיף המדבר על עצם הצורך לתת הצהרה ועל נוסח הצהרת הנשיא. בסעיף 5, המדבר על תקופת כהונתו של הנשיא המדינה ישנה הצעה מקבילה למר ורהפטיג. בסעיף המדבר על סמכויות הנשיא ישנה הסתייגות למר בגין (מר ז. ורהפטיג: אני מוותר על ההסתייגות שלי). בסעיף 5 אין שום הצעה מקבילה ובסעיף 6 ישנה הצעה מקבילה למר ורהפטיג.

היו"ר י. שפרינצק:

אבקש את המסתייגים למסור בבה אחת את כל ההסתייגויות שלהם.

ז. ורהפטיג (החזית הדתית המאוחדת):

אני מוותר על ההסתייגויות שלי בפרק זה.

שר-התחבורה ד. רמז

אני מבקש להכניס תיקון סגנוני אחד.

היו"ר י. שפרינצק:

תוכל לעשות זאת בסוף הדיון, לפני ההצבעה.

מ. בגין (תנועת החרות):

בקשר לנוסח הצהרת הנאמנות של נשיא-המדינה יש לסייע שבשמה הנני מתכבד לדבר הצעת תיקון לאמור: „נשיא-המדינה מתחייב לשמור אמונים לעם ישראל ולמדינתו“.

להצעה זו הריני רוצה להביא נימוקים קצרים. נושא הריבונות בכל מדינה הוא העם. המדינה אינה אלא מכשיר בידי העם, ועל כן הנאמנות הראשונית של כל המופיע בשם המדינה היא לעם אשר הקים אותה, ורק בדרגה השניה באה נאמנות למדינה. מובן שאין להסיר בין שני המושגים הללו. הקשר ביניהם הוא מהותי. אבל הנוסח „אני מתחייב לנאמנות למדינה“ בלבד, לקוי בתוכו, ועל כן הריני מציע להוסיף את המלים „לעם ישראל“ לנוסח שהוצע ע"י הרוב בוועדה.

שנית: היתה בוועדה הסתייגות, לא שלי, אבל אני הצטרפתי אליה, ומאחר שאין לה דובר אחר הריני מקבל על עצמי את התפקיד להגן עליה. אני מציע למחוק מנוסח הצעת הנאמנות של הנשיא את המלה „ולחוקיה“, משום שבמדינת ישראל קיימים עדיין חוקי דיכוי בריטיים ואין זה לכבודם של מדינתנו ושל עצמנו, שהנשיא של מדינתנו יישבע נאמנות לחוקים אלה המהווים כתם על עצמו ועל מדינתנו.

אשר לסמכותו של הנשיא: הסמכות שנקבעה לנשיא בהצעת הממשלה והסמכות המוצעת לפניכם ע"י הרוב של הוועדה היא מוגבלת ביותר. היא מוגבלת אפילו בהשוואה לסמכות הניתנת לנשיאים גם במדינות, אשר בהן אין הנשיא ראש הרשות המבצעת, כמו באמריקה.

שר-המשפטים פ. רוזנבליט:

אני רוצה להודיע בשם הממשלה הזמנית שהיא מתנגדת לכל חקיקה רטרואקטיבית של חוקים פליליים, ואני רוצה את הטענה שבמדינה חוקקו חוקים פליליים רטרואקטיביים, אין כל שחר לטענה זו: אם הממשלה לא תמכה בהצעה להכניס את ההוראה הזאת בחוק הזה, הרי זה רק מטעם אחד: שאין לקביעת עקרונות כל חוק משפטי. אילו היתה זאת חוקה, אז יכול היה אולי ביה"ד העליון לפסוק פעם ביחס לחוק פלילי רטרואקטיבי, שהוא בטל ומבוטל, מכיון שהוא עומד בסתירה לקונסטיטוציה. אבל העקרון אינו קושר את האסיפה המכוננת, בסמכותה בכל זאת לחוקק חוק פלילי רטרואקטיבי. לכן אין כל ערך לדבר הזה.

הממשלה הזאת (אינני יכול לדבר בשם הממשלה הבאה) מתנגדת לכל חקיקה רטרואקטיבית. ייתכן שנעמוד עוד בשבועות הקרובים בפני השאלה כיצד לנהוג ביחס לנאשמים הנמצאים כיום בארץ ושבצעו בחו"ל מעשי זועה כלפי יהודים. לפי החוק הקיים אין יכולים להביא אנשים כאלה לפלילים בלי חקיקה פלילית רטרואקטיבית. אולי באמת אין אונחנו צריכים לעשות זאת בגלל קדושת העקרון הזה, שהוא עקרון חשוב מאד. על כל פנים, אם נעמוד בפני השאלה הזאת יפסוק הבית הזה בדבר.

היו"ר י. שפרינצק:

הדברים ששמענו שייכים לדיון אשר עוד יבוא. אני נעמיד להצבעה את סעיף 2.

הצבעה

סעיף 2 נתקבל בהימנעות 10.

היו"ר י. שפרינצק:

נעבור לדיון בפרק השני: נשיא המדינה.

י. אידלסון (יו"ר ועדת-החוקה):

הפרק השני הן בנושא המדינה.

(מתחיל בקריאת פרק ב' של חוקה-מעבר, תש"ט—

1949 — בנספחות עמ' 52).

לסעיף 3 (ג) ברצוני להעיר: בכל ההצעות האלה רצינו לשמור על קו שהנשיא ייבחר במספר קולות מוחלט, ולא ייבחר רק משום שמועמדים אחרים קיבלו מספר קולות קטן יותר.

(קורא סעיף 4).

מלה אחת בסעיף זה יש בה שיבוש-דפוס. צריך להיות כתוב: „אני מתחייב כנשיא המדינה לשמור אמונים למדינת ישראל ולחוקיה“.

(קורא סעיף 5).

אשר לסעיף 5 אעיר כי רצינו להבטיח שלא יוצר לפתע מצב שאין נשיא, אין ממשלה ואין בית-נבחרים.

(קורא סעיף 6).

הנשיא הראשון של מדינתנו, להרשות לעצמו לדבר בנוסח זול שכוה על המועמדים שיוצעו וייתכן שגם ייבחרו (מחיא ות - כפיים). אני מניח שלא ייעשה כן.

ועכשיו לגופו של דבר. ההצעה היא להוסיף לנוסח השבועה גם את המלים "עם ישראל". יש כאן כנראה בלבול גדול מאד של מושגים. אנחנו מדברים על נשיא המדינה. במדינה זו, חיים מלבד ישראל גם בני העם הערבי. ולא זאת בלבד. בארץ-ישראל יושב לעת עתה, לצערנו הרב, רק אחוז קטן מאד של עם ישראל. עם ישראל כולו לא בחר אותנו ולא, על ידינו, את הנשיא שנצטרך לבחור. אמנם בוועדה ניסה מר בגין להסביר, שבעצם אפשר לומר: יש ארץ, העם שיושב בארץ הוא עם הארץ הזאת, עם של מדינת-ישראל. אינני מניח שיש מקום לגישה "טריטוריאלית" כזאת. גם כאן יש בלבול גדול במושגים, שעל כל פנים בתוכנו לא היה מקובל עד עכשיו. כאן מדברים על דבר שהוא יקר לכולנו לא פחות מאשר למציע. הצעת מר בגין הובאה מתוך חוסר הבנה מינימאלית במושגים ברורים ומקובלים על כולנו. כאן אין מקום לתוספת הזאת. יש גם עכשיו לעם ישראל אינסטיטוציות, והנשיאים, ההם, אשר יישבעו, יישבעו נאמנות לעם ישראל כולו.

ההצעה השניה אומרת למחוק את המלים "ולחוקיה", ביחס לזה אני צריך לומר שהנימוק שהובא כאן — בוועדה לא הובא. אמנם, גם אם לא הובא — אין זה פוסל! אולם אין הנימוק נכון לגופו של ענין. נדמה לי שהיתה הצורה הקובעת שכל חוקי השלטון המאנדטורי שעומד דים באינו שהיא סמירה לבגין מדינת-ישראל — בטלים ומבוטלים. וכאשר אנחנו מדברים על שבועת נאמנות לחוקים שלנו, עוד לפני שגמרנו את העבודה הקשה של ביעור כל שרידי החוקים שהשאירו לנו, אין זה אומר בשום פנים ואופן אפילו ברמה, שמישהו מאתנו בנה נאמן לחוקים המאנדטוריים. הכוונה רק לחוקינו! אבל נדמה לי שגם כאן יש בלבול מושגים. כאשר מדובר "ולחוקיה", הרי אלה הם החוקים שאנחנו מחוקקים אותם. ואני בטוח שכל נשיא שייבחר יקבל את המלה הזאת בהצעתנו כדבר המובן מאליו.

אשר לסמכויות הנשיא. אין כאן שום סימן חיזוני שלפיו יוכל משהו לומר שאלו הן כל הסמכויות: גם זוהי פרשה שאי-אפשר לסיימה על רגל אחת ושבה תעסק עוד ועדת-החוקה. אנחנו כאן ניסחנו את הדברים, אשר בלי ניסוחם המיידית מתעכבת עבודתנו. אין אפשרות לתת תשובה לבאי-כוח מדינות זרות למי עליהם לפנות, אין אפשרות לממש כראוי את כל ההכרות שבאו עלינו עכשיו בשפע, וכן ענינים אחרים. את הענינים האלה, ורק הענינים האלה, הסדרנו לעת-עתה מתוך מחשבה תחילה שעוד נחזור לדון בשאלה זו במשך הזמן. אבל יש כאן — כנראה מתוך דבריו של מר בגין — רמז לשני בתים וכו'. אנחנו, בכל הצעותינו שמרנו באופן הגיוני על כך שהנשיא אינו מוסד מחוקק — הוא סמל מדינתנו.

גם במדינות הללו, שבהן הנשיא רק מסמל את המדינה, מייצג אותה כלפי חוץ וכדומה, ניתנת לו סמכות רחבה בהרבה מזו המועצת לנשיא-המדינה העברית. אינני יודע משום מה הוצעה סמכות כל כך מוגבלת, כשם שאינני יודע עדיין את מי תציע מפלגת הרוב היחסי כמועמד לכס-הנשיאות. ייתכן שלפי הערכתה אין המר-עמד שלה מסוגל לעשות יותר מאשר נקבע לו בהצעה הזאת. אבל אנחנו מדברים ברגע זה על מוסד הנשיאות, המוסד העליון במדינה, ועל כן אין לקשר את הסמכות הניתנת לו לאיש זה או אחר. היום או מחר ייבחר נשיא זה. בעוד זמן מה ייתכן שייבחר נשיא שני. אמנם אנחנו קובעים לפי שעה רק חוקי-המעבר, כלומר לא את הקונסטיטוציה גופה, אלא את סדרי החקיקה של חוקי-היסוד. ייתכן שהכנתה תדרוש זמן רב, ועל כן עלינו להניח יסודות בריאים לממשל עברי.

משום כך הצענו שלנשיא-המדינה תינתן הסמכות להוציא באופן חד-פעמי חוק חיוני שיתקבל ע"י האסיפה המכוננת, או כפי שהיא תיקרא "הכנסת הראשונה". זוהי בעיה חשובה ביותר. עלינו לדעת כי ברוב המדינות בעולם קיימים שני בתים. זוהי התפתחות מדינית וחברתית מזה ימים רבים ואין היא מקרית. יחמתם המדינית של עמים מנוסים בחיי מדינה וממשל ציוותה עליהם להקים שני בתים מחוקקים ולהוסיף עליהם לפעמים עוד סמכות מחוקקת מסוימת מטעם ראש-המדינה; ההנחה היא שגם נבחרו העם יכולים לפעמים לשנות גם לאחר ויכוח ודיון, ועל כן חובה לתת להם את האפשרות לדון שנית אף בדברים שכבר החליטו עליהם. לנו אין בית שני, לפי שעה יש לנו אך ורק בית אחד. (ע). פיישמן: אתה רוצה בשני בתים? קריאת בגינים: שלושה. לפי שעה אין לנו עדיין חוק שיקבע את מספר הבתים המחוקקים בישראל. בכמה בתים אני רוצה — על כך אשיב בוועדת-החוקה במליאה, כאשר השאלה תובא לדיון. כרגע אני קובע שהאסיפה המכוננת מהווה בית אחד ויחיד ואין בית שני שיוכל לבקר את החלטות-החוק או את החוקים שיתקבלו על-ידינו.

על כן תהא זאת מהתכמה המדינית לתת לבית שהיה נוספת לדון באותו חוק גם לאחר שהוא מתקבל על-ידו. משום כך אנחנו מציעים שלנשיא תינתן זכות-עיקוב לחוק שנתקבל על-ידי הבית, אין זאת זכות-ויטו מוחלטת, כפי שהיא קיימת בתיאוריה בלבד, למשל בארץ האויב — באנגליה. גם אין זאת זכות-ויטו הקיימת באמריקה, שבה הנשיא רשאי פעמיים לעכב את החוק גם לאחר שנתקבל על-ידי שני הבתים, ורק לאחר שהבתים מחליטים שלישית על אותו חוק — הוא נכנס לתקף. על-ידי חתימת הנשיא. זוהי זכות עיקוב חד-פעמית, והיה אם הבית מחליט שנית לקבל את אותו החוק עצמו, או הנשיא יחתום עליו והחוק ייכנס לתקפו.

י. אידלסון (יו"ר ועדת-החוקה):

אני מוכרח בהתחלת דברי להביע את צערי הרב על שמר בגין מצא לנחוץ עוד לפני שניגשנו לבחירת

ה צ ב ע

16 — בעד תיקון מר בגין
 71 — נגד

התיקון לא נתקבל.

היו"ר י. שפרינצק:

אנחנו עוברים לסעיף 2 — מתן סמכות לנשיא שייבחר. מעירים לי שצריך היית להצביע באופן מיוחד גם על ההצעה למחוק את המלה „לחוקיה“. (ק ר י א ה : אני מציע למחוק את המלה „תומד“).

אני בפירוש אמרתי במקום הנוסח שהוצע „לעם ישראל ולמדינתו“. אבל אם רוצים, אני אצביע גם את ההצעה של מחיקת המלה „ולחוקיה“.

ה צ ב ע

19 — בעד תיקוני מ. בגין
 68 — נגד

התיקונים לא נתקבלו.

היו"ר י. שפרינצק:

ישנה הצעת מר בגין בנוגע לסמכות הנשיא. ההצעה היא בערך כך: „לנשיא-המדינה ניתנת הסמכות, לעכב את ביצועו של החוק ולהחזירו לאסיפה המכוננת לדיון נוסף; קיבלה האסיפה המכוננת בדיון השני את החוק — נכנס החוק לתקפו על-פי הוראת החוקה הזאת“.

שמעתם דעתו של המציע, ואת דעת יו"ר הוועדה שענין זה יוכל להתעורר כאשר ידונו בענין החוקה, אבל כעת אין יו"ר-הוועדה סובר שיש מקום לקבלת התוספת הזאת.

ה צ ב ע

13 — בעד הצעת מר בגין
 69 — נגד

ההצעה לא נתקבלה.

היו"ר י. שפרינצק:

אני מצביע את הפרק על נשיא-המדינה במלואו.

ה צ ב ע

80 — בעד קבלת הפרק הזה
 15 — נמנעים

הפרק על נשיא-המדינה נתקבל.

היו"ר י. שפרינצק:

אנחנו עוברים לפרק השלישי — הממשלה.

אני מציע להסתפק עכשיו בניסוח סמכויות הנשיא בתחום חוקי-המעבר, בדברים ההכרחיים לעבודתנו כיום, ולא לעסוק בדברים נוספים.

שר-התחבורה ד. רמז:

תיקון לשוני, אני רוצה לקיים מצוות „ואנוהו“ ביהס ללשון. הכתוב הראשון בסימן 6 אומר: נשיא-המדינה יחתום על אמנות עם מדינות זרות שאושרו ע"י הכנסת. אני מציע: „יחתום עם מדינות זרות על אמנות שאושרו ע"י הכנסת“. אני מציע בסעיף 7, בפסקה שבסופו, „שר אחר שתחליט עליו הממשלה“, במקום זה לאמור, „שיוסמך לכך מטעם הממשלה“. במקום „ראש הממשלה“ אני מציע „הממשלה“. פעמיים בסימן 6 ו-7 מצויה המלה „קיום“ במובן מתן תוקף, אבל, הפועל „קיום“ יש לו גם הוראה להוציא לפועל. ויש לפועל קיום אה שאיננו נושא בשום עול עדיין „שירר וקיים“ שכל אחד מישראל מכיר אותו. אני מציע במקום לקיים — מתן תוקף — להשתמש במלה „לשורר“, מתן שירור, כדי להפריד אותו מקיום במובן של הוצאה לפועל.

שר-החוץ מ. שרתוק:

אחת משתי אלה: או שאנו גוזרים עלינו התאפקות לגבי תיקוני לשון, או שצריכה להינתן רשות לחלוק. לא אכנס בוויכוח ביחס ל„שירור“, אבל לגבי התיקון הראשון, התיקון שחל על הדיבור המתחיל של סעיף 6, זה קצת מקפח את העברית ושנית — זה מכניס דגש עניני שאיננו מכוון, כאן נאמר: „נשיא-המדינה יחתום על אמנות עם מדינות זרות שאושרו ע"י הכנסת“. פירוש הדבר שמישהו כורת את האמנה עם מדינה זרה. האמנה באה לאישור ואח"כ הנשיא חותם עליה. אני חושב שזו עברית כהלכה. עכשיו אני נוטל אותו פסוק לפי גירסתו של מר רמז, או הקריאה היא כזאת: נשיא-המדינה יחתום עם מדינות זרות על אמנות שאושרו ע"י הכנסת“. ז.א. הוא חותם עם מדינות זרות, ראשית, אין זה עברית. שנית, פירושו כאילו הנשיא עומד במו"מ עם מדינות זרות, ובוזה יש הטעיה. אני מציע למר רמז שיותר על התיקון (ד. ר מ ז : אני מוותר, אבל הדבר טעון תיקון).

ז. ורהפטיג (החזית הדתית המאוחדת):

אני מציע שיהיה כתוב: „יחתום על אמנות שאושרו ע"י הכנסת“, את המלים „מדינות זרות“ יש להשמיט.

היו"ר י. שפרינצק:

התיקונים שנשמעו כאן ייכנסו לפרוטוקול ויפורסמו. ברגע זה אני מציע להסתפק בניסוח ענייני מדוייק. כרגע אנו בעיקר מתכוונים לתוכן, לא אקבל עכשיו שום תיקונים שיישמעו מאיזה ספסל שהוא. אנו עוברים להצבעה על גוף הענין. מר בגין מציע, שהצהרת הנשיא תנוסח בצורה כזאת: „אני מתחייב כנשיא-המדינה לש" מור אמונים לעם ישראל ולמדינתו“. שמעתם את הניי סוח, שמעתם את התשובה. מי בעד התיקון הזה ירים את ידו.

י. אידלסון (יו"ר ועדת-החוקה):

קורא את הפרק השלישי של חוקי-המעבר:

8. הממשלה הזמנית תגיש את התפטרותה לנשיא המדינה מיד לאחר בחירתו, אולם תמשיך בתפקידה עד היכון ממשלה חדשה.

9. לאחר התייעצות עם נציגי סיעות בכנסת יטיל נשיא-המדינה על אחד הצירים את התפקיד להרכיב את הממשלה.

10. הממשלה תהיה מורכבת מראשי-הממשלה ומספר שרים מתוך חברי-הכנסת.

11. (א) הממשלה, משהורכבה, תתייצב מיד בפני הכנסת ותיכון לאחר שתקבל בה הבעת אמון.

(ב) תוך שבעה ימים מיום שהממשלה קיבלה הבעת אמון יקראו ויחתמו ראשי-הממשלה והשרים האחרים בפני הכנסת הצהרה זו:

"אני (שם) מתחייב כחבר הממשלה לשמור אמונים למדינת-ישראל ולחוקיה ולקיים את החלטות הכנסת".

(ג) הממשלה תישא באחריות משותפת לפעולותיה בפני הכנסת, תמסור לה דין וחשבון עליהן, ותכהן כל עוד תינהגה מאמון הכנסת.

(ד) ממשלה שהכנסת הביעה לה אי-אמון או שהחליטה להתפטר, תגיש מיד את התפטרותה לנשיא-המדינה, אולם תמשיך בתפקידה עד היכון ממשלה חדשה לפי הוראות חוק זה."

בפרק זה ישנן הסתייגויות לכמה סעיפים: בסעיף 9 יש הסתייגות למר רובין; בסעיף 10 — למר ורהפטיג או למר הררי וכן למר בגין; בסעיף 11(ג) — למר ניר ובסעיף 11(ב) למר ורהפטיג. מלבד זה ישנה הצעה של מר בגין לקבל החלטה על מקום בירתה הקבועה של המדינה. בהתאם למה שכבר הזכרתי לא פעם, שבחוקת-המעבר ראינו צורך לקבוע רק את החוקים ההכרחיים לנו להתחלת הפעולה המיידית ולהשאיר את שאר העניינים לעבודתו הרגילה של הבית — החליט רוב הוועדה לא להציע לכנס זה של הכנסת לעסוק בשאלה זו.

בשם הוועדה יגנו על החלטותיה עוד מספר חברים מלבדי.

ד. צ. פנקס (החזית הדתית המאוחדת):

שאלה לסעיף 8: האם הכוונה היא שהממשלה הזמנית תגיש את התפטרותה לנשיא-המדינה לפני שהנשיא ימסור הצהרת אמונים?

י. אידלסון (יו"ר ועדת-החוקה):

זה מובן מאליו. אחרת היה כתוב: "מיד לאחר שנתן את ההצהרה". כאן כתוב: "מיד לאחר בחירתו".

ד. צ. פנקס (החזית הדתית המאוחדת):

אני מציע לחייב את הממשלה להגיש את התפטרותה אחר שהנשיא יצהיר שמירת אמונים בהתאם לחוקה.

י. אידלסון (יו"ר ועדת-החוקה):

בוועדה היתה הצעה כזאת, אלא שקיבלה מספר קולות בלתי מספיק. אני דוקא הייתי בעדה. אבל נתקבלה הצעה אחרת, זו אשר קראתי לפני כן, ואיש בוועדה לא הודיע כי יש לו הסתייגות.

היו"ר י. שפרינצק:

נשאיר את הפרט הזה לסוף.

א. ליבנשטיין (מפ"י):

בסעיף 10 כתוב לאמור: "הממשלה תהיה מורכבת מראשי-הממשלה ומספר שרים מתוך חברי הכנסת". האם משמעו של דבר הוא שכל זמן שתהיה הכנסת הראשונה, לא יכול להיות שר בממשלה אלא אם כן הוא חבר הכנסת, או שזה לא כן?

י. גיל (הציונים הכלליים):

לסעיף 11(ב): למה חייב שר להצהיר את התחייבותו לקיים את החלטות הכנסת ולמה פטור מהצהרה זו נשיא-המדינה.

י. אידלסון (יו"ר ועדת-החוקה):

נאמן עלי חבר הכנסת ליבנשטיין שהוא יודע עברית ולא מובנת לי סיבת שאלתו. אמרתי שכאן יש הסתייגות ביחס לשרים שלא מבין חברי הכנסת. אבל הנוסח, ברור לגמרי, המדובר הוא שיוכלו לכהן כשרים, כנהוג בהרבה מדינות, רק אותם האנשים שעמדו לבחירתם העם ונבחרו. אבל, כאמור, ישנה הסתייגות ובענין זה עוד ידובר.

כנוגע לשאלה השניה — איננו בטוח אם אני יכול לתת את התשובה בשם הוועדה. אבל, נדמה לי, שישנן גם פשוט פונקציות שונות לנשיא ולאנשים המוציאים לפועל. הנשיא — אמרנו קודם — מהן סמכויותיו? הוא בעיקר סמל המדינה, הוא איננו המכשיר המוציא לפועל את החלטת באי-כוח העם. הממשלה — היא המוציאה לפועל.

היו"ר י. שפרינצק:

עכשיו נעבור להסתייגויות. רשות-הדיבור למר רובין.

ה. רובין (מפ"ם):

אנו מציעים להוסיף לסעיף 9 סעיף קטן (ב) כדל"קמן: "לא יצליח הציר תוך שבוע ימים להרכיב ממשלה — יטיל הנשיא את התפקיד הזה, לאחר התייעצות נוספת עם נציגי הסיעות והכנסת, על ציר אחר".

זהו נוסח ההצעה. ההסברה פשוטה וקצרה: החוק, כפי שהוצע על-פי הצעת הרוב בוועדה, אומר רק מה ייעשה לשם הרכבת ממשלה כאשר האיש הראשון אשר מוטל עליו התפקיד הזה מצליח לבצעו. אולם אין תשובה על כך מה יקרה אם האיש הזה אינו מצליח בתפקידו. אין גם תשובה בחוק המוצע, אם הרכבת הממשלה תימשך זמן בלתי מוגבל.

היו"ר י. שפרינצק:

אעמיד להצבעה את סעיף 9.

הצבעה

— 58	בעד סעיף 9
— 15	נמנעים

סעיף 9 נתקבל.

היו"ר י. שפרינצק:

ביחס לסעיף 10 יש הסתייגויות של חברי הכנסת ז. ורהפטיג, מ. בגין וי. הררי.

ז. ורהפטיג (החזית הדתית המאוחדת):

אם יסכים היו"ר, אודיע משהו בקשר להסתייגות. הוגד לי שגם שרה-החזית מר שרתוק שותף לדעתנו והוא חפץ לנמק זאת. בחפץ-לב אמסור לו את התפקיד הזה, ואם יהיה משהו למלא אחריו יעשה זאת חברי הררי. אני לא אדבר בסעיף זה. ההסתייגות שלי בסעיף 11 תלויה בהצבעה בסעיף 10. אם תתקבל ההסתייגות שלי בסעיף 10, ממילא ישפיע הדבר על סעיף 11.

שרה-החזית מ. שרתוק:

בנוסח המקורי שהוגש ע"י הממשלה — ואני מקווה שכאן אין טעות בידי — לא היו המלים „מתוך צירי-הכנסת“ (שרה-המשפטים פ. רוזנבלוט: היו, אבל היו עוד מלים). בנוסח שהוגש ע"י הממשלה נאמר: „הממשלה תהיה מורכבת מראש-הממשלה וממספר צירים מתוך חברי הכנסת או מחוצה לה“. השינוי שהוועדה שינתה בנוסח זה הוא במחיקת המלים „או מחוצה לה“. אם כן, יש כאן נקודה עקרונית ברורה ומובהקת. לכאורה, לשיקול ראשון, מתקבל על הדעת העיקרון כי רק אנשים שנבחרו לכנסת, ז.א. שעמדו במבחן של אמון הצבור ע"י בחירה, זכאים להוות את הממשלה. ואין לאיש אחר מקום בה. אבל אני רוצה לפנות אל אלה מחברי הכנסת המצדיקים את העיקרון הזה, ולבקש מהם לשקול את הענין שנית, בצורה מעמיקה ורחבה יותר. אני מקווה שהם יסכימו שאין צורך בסייג הזה; ולהיפך, שהסייג הזה עלול לקפח על לא דבר את כושר פעולתה של הממשלה. ההצעה המקורית אין בה כדי לפגוע אף כלשהו בעיקרון היסודי של אחריות הממשלה כלפי בית-הנבחרים, ז.א. כלפי הכנסת.

אין העיקרון הזה הלכה כה פסוקה ומקובלת בכל המדינות הדמוקרטיות, כפי שסבורים כנראה חברי רבים. איני רוצה להביא ראיה מארץ כהלבציה — בה אסור לאיש נבחר להיות שר, אלא כל השרים צרי-כים להיות מחוץ לקהל הנבחרים; אפשר לומר כי זוהי חוקה יוצאת דופן; מכל מקום חשוב לדעת שיש ארץ בה הגיעה הדמוקראטיה לשיא מסוים, הנהוגת כך. (קריא תיבני ים: ומה באמריקה?). באמריקה שונה המשטר מעיקרו. שם שורר למעשה שלטון יחיד, שאינו

אנחנו חושבים שני דברים כנכונים: קודם-כל, לא רצוי שבמדינתנו הצעירה יחזור החזיון הפוגע במשטר הפארלאמנטארי, שאין מצליחים להרכיב ממשלה במשך שבוע, שבועיים או ארבעה שבועות. אנחנו מציעים איפוא, להגביל את הזמן, אם יצליח הציר במשך שבוע ימים להרכיב ממשלה — תקום הממשלה. אם לא יצליח — יימסר התפקיד הזה לציר אחר, תוך התייעצות עם הסיעות בכנסת. אלה הם הנימוקים להצעה זו.

אנחנו חושבים שיש להכניסה כסעיף קטן (ב) והיא תבטיח סדר תקין יותר בהרכבת הממשלה.

היו"ר י. שפרינצק:

בשם הוועדה יענה חבר הוועדה יזהר הררי.

י. הררי (המפלגה הפרוגרסיבית):

רוב הוועדה לא ראה צורך להגביל את מלאכת הרכבת הממשלה בשבועה ימים דוקא. אם ישנם קשיים בהרכבת הממשלה לאדם שיש לו הסיכויים הגדולים ביותר להרכיב ממשלה במשך תקופה מסוימת, והוא לא יצליח לעשות זאת במשך שבועה ימים, הרי יש להניח שאדם, שיש לו סיכויים קטנים יותר — יצליח פחות. התיקון אינו מוסיף כלום, כי יכול להיווצר מצב שבמשך כל שבועה ימים יציעו למועמד אחר להרכיב ממשלה והיא לא תורכב.

רוב הוועדה יצא מתוך ההנחה שחזקה על אותו חבר הכנסת שיתנו לו את האפשרות להרכיב את הממשלה שיעשה זאת במהירות האפשרית ביותר. אם הוא יהיה זקוק ליום או יומיים נוספים — יש לאפשר לו זאת ולא להגבילו מראש.

היו"ר י. שפרינצק:

שמענו את ההסתייגויות ואת התשובה. כדי להקל על מהלך ההצבעות, אצביע סעיף זה.

בסעיף 8 לא היתה כל הסתייגות. בסעיף 9 יש תיקון של מר רובין, שאם במשך שבוע ימים לא ירכיב חבר הכנסת את הממשלה — יפנה הנשיא אל חבר אחר בבקשה להרכיב ממשלה.

הצבעה

— 31	בעד תיקון מר רובין
— 52	נגד

התיקון לא נתקבל.

היו"ר י. שפרינצק:

אעמיד להצבעה עכשיו את הסעיף 8 של חוקת-המעבר, שבו לא היתה הסתייגות. כיון שלא היתה הסתייגות אשאל: מי מתנגד?

הצבעה

סעיף 8 נתקבל.

העליה מביאה אלינו כוחות וכשרונות. ועל ידי הסיג הזה נגדור בפני עצמנו את הדרך להסתייעות בכוחות מעולים שהעליה עלולה להביא לארץ. כוחות שהיו לאויים לשאת באחריות של הנהלת שירותים חשובים במדינה, הנהלה שמוכרחים לבוא עמה מקום וזכות הצבעה בממשלה.

כל מה שאמרת, ואני חוזר ומדגיש זאת, אינו פוגם בעקרון האחריות הקולקטיבית בפני בית-הנבחרים. בית-הנבחרים בלבד, כלומר אלה שנבחרו, רשאי לקבוע אם ממשלה זו תכהן או לא. בבית-הנבחרים בלבד תלוי קיומה של הממשלה. ואם עיקרון זה מוגן לחלוף טין, איני רואה מדוע עלינו לגזור מראש על עצמנו הימנעות מהסתייע באנשים. בכוחות-עבודה ובכשרון נות שהחיים עלולים להביאם לעזרתנו.

מ. בגין (תנועת החרות):

אסביר את ההסתייגות שלנו מן הרוב בוועדה. אני חייב להסתייג מדברי היו"ר, אני רוצה לומר, שהיו"ר שלנו נהג בוועדה ללא משוא-פנים וניהל את ישיבותיה בתבונה רבה. אך הוא לא היה ראשי להשמיע לי הערות כל שהן בקשר לדברי במליאה. רק יו"ר-הכ"נסת מוסמך להעיר הערות. לא אכנס לוויכוח מה יקר ומה זול. ואשר להסתייגות מהחלטת הוועדה — מציע אנכי שנקבע במפורש בחוקה-המעבר את מספר חברי הממשלה. הנימוקים שאנו מביאים להצעה זו מושתתים על נסיון העבר ועל דרישת היעילות בפעולות הממשלה. לה. נסיון העבר הוכיח, שהוקמו כמה מיניסטריונים במדינתנו אשר למעשה אין להם מקום במדינה חפשית, או שאין בהם הכרח מבחינת יעילות עבודתה של מכו"נת הממשלה. כך הוקם למשל מיניסטריון למשטרה ונתמנה שר-המשטרה. בשום מדינה חפשית אין מיניסטריונים למשטרה. לעומת זאת לא הוקם מיניסטריון לחינוך, ובכל מדינה הראויה לשמה ישנו מיניסטריון לחינוך. כמירכ"ן הוקמו מיניסטריונים אחרים אשר לפי מהותם אינם אלא מחלקות. „דפרטמנטס“ בלע"ז, של מיניסטריון רחב. שנית (ואין דברי אלה בגדר סוד) הוקמו מיניסטריונים מסויימים לא משום הצורך בהם אלא למען ספק את הדרישות של אותו יצור משונה ששמו מפתח מפלגתי. כאשר קמה ממשלה מסוג זה, כלומר ממשלה המוקמת לא כפי שטובת הענין מחייבת, אלא לפי שיקולים צדדיים, אזי אפשר לומר עליה גם את אשר אמר, בנסותו לתאר ממשלה בישראל, ראשה הזמני המלה היתה בלתי פארלאמנטארית. „קנוניה“. יכ"ז אני מצטט מלה זו, הרי אני עושה זאת על אחריותו של האיש שהשתמש בה. על כן מציעים אנו לקבוע מספר מסויים ובלתי מקרי של מיניסטריונים. יש צורך במיניסטריון לעניי-חוץ. יש הכרח במיניסטריון לעניי-נינים, אשר לו, בין השאר, שייכים התפקידים של משטרה. יש צורך במיניסטריונים לאוצר, למשפטים, לחינוך, לעבודה, ובמיניסטריון גדול לעניי הכלכלה — דבר המקובל בהרבה ארצות בזמנים החדשים, באשר

תלוי כלל בבית-הנבחרים. אולם בארץ כאנגליה, שהיא עד היום הזה הארץ הקלאסית לגבי עקרון האחריות של הממשלה כלפי בית-הנבחרים, שבה אין הממשל יכול להחזיק מעמד אף שעה אחת כשהוא מאבד את אמונו של רוב בית-הנבחרים, אין העיקרון הזה נוהג. אין החוק מחייב חבר קאבינט להיות נבחר. נכון, יש מסורת, אבל המסורת הזאת אינה מחייבת לגבי כל חבר קאבינט. אין חבר קאבינט יכול להופיע בפני בית-הנבחרים ולהשתתף בוויכוחיו אם איננו חבר הבית. אבל אין איסור על ראש-הממשלה להזמין לתוך הממשלה, או על אינו מפלגה לשלוח לתוך הממשלה איש שאיננו חבר הבית, על מנת שישתתף כחבר שווה זכויות בהתייעצויות של הממשלה. לא רק שישנו שם מבחר רחב יותר בקרב הפארלאמנט, על-ידי קיומו של הבית השני (שהוא בעצם בבחינת אנאכרוניזם, וש"אין לכלילת חבריו בפארלאמנט כל שייכות לעקרון האחריות בפני הנבחרים, כאשר שום ממשלה איננה אחראית בפני הבית השני, ואין הוא מעלה ומוריד לגבי העיקרון הזה), אלא פשוט נכללים בממשלה אנשים שאינם כלל נבחרים. בשנים האחרונות, נוכח ריבוי התפקידים וגיוונם, קרה תכופות שהוזמנו להיות נושאי תיקים חשובים בממשלה, עם מקום בקאבינט, אנשים שאינם בבית-הנבחרים. כאנגליה יש עוד תרופה ידועה לחוסר אנשים מתאימים: קיימת שם שיטה של בחירות משנה. המאפשרת להשתמש בהודמנות של התפטרות ציר או של מות ציר, על מנת לבחור במקומו אדם חדש, שבחירתו המלאה מאפשרת לו לא רק להיות חבר בממשלה (לשם כך אין הוא זקוק למקום בבית-הנבחרים) אלא גם להופיע בפני בית-הנבחרים ולהשתתף בדיונים שלו.

מהו המצב אצלנו? קודם-כל לנו אין שיטה של מחוזות חד-ציריים. אלא יש שיטה של רשימות מפלגתיות ובחירות יחסיות, דבר שאינו מאפשר כל בחירת משנה. ההרכב של הכנסת, לא רק הרכב הממשלה שבכוח אלא ההרכב שבפועל, החילופים שיחולו בו קבועים מראש על-ידי רשימת של מועמדים, ואם יחולו שינויים ואם יהיו אנשים מאתנו שיפנו את מקורם, הרי באופן אוטומטי יבואו במקומם אנשים מהרשימה, שכבר נקבעה מראש, ואין דבר היכול לשנותה. כשאנו מרכיבים ממשלה אי אפשר שנדאג אך ורק לכך שהאנשים שיהיו בממשלה יהיו רק אנשים נבחרים. חייבים אנו לדאוג גם לכך שיהיו מתאימים לתפקידיהם המיוחדים, אך בלי שהדבר יפגע בעיקרון היסודי של אחריות הממשלה כולה בפני בית-הנבחרים. ובוהו אין כל פגיעה. יכול לקרות אצלנו שקם תפקיד חדש המחייב תיק מיוחד, והתיק המיוחד קשור עם השתתפות בישיבות הממשלה ועם זכות הצבעה בהן, ולא יהיה אדם מתאים לתפקיד זה בקרב בית-הנבחרים, אבל ימצא איש מתאים מחוצה לו.

יתר על כן: אוכלוסייתה של מדינתנו אינה שור-קטת על שמריה, אלא היא הולכת וגדלה עם העליה.

המיניסטריונים, במידה שתביא לידי כך שהממשלה לא תוכל להיות אחראית על כל פרטי עבודתם, עלול לעי לות בסכומים גדולים יותר.

אני מציע להשאיר את הסעיף כפי שהוצע, ובעת הצורך נזון לא בהוצאת חוק חדש, אלא במספר הש רים או המיניסטריונים הדרושים לצורך התפקידים הקונקרטיים, ומה צריך לשנות. החוק הזה מניח אפי שרות כזאת.

עלי להעיר משהו בקשר עם ההצעה אשר עליה הגן מר שרתוק. השאלה היא רצינית ואיני רוצה לומר שבשתי ההצעות יש רק יתרונות. בשתיהן יש גם קשיים. נדמה לי שבהצעה שעליה הגן מר שרתוק יש זרבה יותר קשיים וסכנה מאשר בהצעה כפי שנת קבלה ע"י רוב הוועדה. ואסביר מדוע: אפשר להביא ראיות רבות מארצות שונות ומראיות אלה אפשר לה סיק מסקנה אחת: שישנן אפשרויות שונות, שלא הכל הולכים באותה הדרך. עלינו לקחת בחשבון את המיו חד לנו, ולא את הסדר והנוהג בדמוקראטיות ותיקות, מאורגנות ומסודרות. עלינו ללמוד ממה שהיה באר צות שבהן המשטר הפארלאמנטארי היה משטר צעיר שאך זה הוקם. ובמשטר פארלאמנטארי צעיר צפויה סכנה בהצעה להוסיף שרים גם מבין האנשים שאינם חברי הכנסת. אם כי לא החלטנו כמה שנים תכהן הכנסת הראשונה, ברור לי שהיא לא תכהן שנים רבות. לו חשבתי שהיא תכהן שנים רבות הייתי אומר שיש צורך למצוא אפשרות לשתף גם את העולים שיי בואו בינתיים וכדומה. אבל המדובר הוא בכל זאת בגבולות מסויימים, ומידת ההגיון מחייבת שהעולים חייבים ללמוד בארץ, ללמוד עברית, להיכנס לעבודה ולגדול בעבודה בפרק הזמן הראשון. ולהיכנס לעבודה אין פירושו דוקא להיות מיניסטר. בנוהג של הכנסת אנשים לממשלה שלא מחברי בית־הנבחרים צפויה סכנה. עלינו ללמוד משהו גם מארגון הישוב הארצי־ ראלי, עלינו לזכור כי כשנסוג לבנות את הרמקרא טיה שלנו בלי הכפיה החיצונית, באו אנשים ואמרו: איני רוצה לעמוד בבחירה, כשרוני אתי ואתם לא תוכלו בלעדי.

יש בדבר סכנה של הפיכת הענין במשך הזמן לענין של ויריליזם. בוועד־הפעול הציוני התחלנו להוסיף ויריליסטים על הנבחרים. התחלנו באחד דגול, בשנים שלוש דגולים, ואחר־כך היתה „אינפלציה“. ברצוני להזהיר את כולכם בפני הסכנה הזו, הקיימת בתוך כל אחת מהסיעות, העלולה להיות נתונה ללחץ של תקי פים או אנשים בעלי זכויות רבות בעבר. ולכן חשוב שאדם המסוגל להועיל לעבודתנו — כל אחת מהמפ לגות תעמיד אותו לבחירה בראש רשימתה, ושהוא ידע כי עליו לעמוד במבחן הבחירות. אני מוכן להר סיף ולומר: אנחנו קובעים זאת רק כחוקת־מעבר. כעבור עשרים־שלושים שנות נסיון ייחכן שאפשר יהיה

עניני הכלכלה היו לענינים מסובכים. ולא אף על פי כן, אלא דוקא משום כך נמצא שמן ההכרח להקים מיניסטריון אחד לכל עניני הכלכלה, בכדי שה מדינה תוכל להיבנות. משום כך אנו מציעים שבחוקת המעבר ייאמר במפורש, שהממשלה תהיה מורכבת מ־8 משרדים והם: חוץ, פנים, צבא, אוצר, משפטים, חינוך, עבודה וכלכלה. איני מציע להכניס את שמות המיניסטריונים לסעיף. אני הסברתי את הענין במהותו רק כדי להבהיר משום מה אנו מציעים מספר זה ולא אחר. ברור שאם יהיה הכרח להקים מיניסטריון נוסף — לא יהיה כל קושי מבחינת החוק הזה שאנו נקבל, אם באמת מיניסטריון זה יהיה יעיל. אם למשל, יוח לט להקים מיניסטריון לעניני קליטת העליה, בעיה המיוחדת למדינתנו, אפשר לחוקק חוק מיוחד — וחוק המעבר איננו מונע זאת, מפני שאינו אלא חוק מעבר. ואז יוקם אותו מיניסטריון, אך דרוש סייג, שמינים טריונים יקומו לא על מנת שימונו להם מיניסטרים לפי מפתח מפלגתי, אלא משום שהם בני־תועלת למ כונה הממשלית. ברור שישנה גם בעיה תקציבית, ואסור להקל ראש בבעיה זו, ההשובה כשלעצמה. אפשר לטעון שגם מחלקות המטפלות בענינים אחרים מצריכות הוצאת כספים, אך אין כל השוואה בין ההר צאות הכרוכות בהתאמת נגנון של מיניסטריון שלם לבין הוצאות של מחלקה. לטובת המדינה, ליעילות עבר דת הממשלה וגם לטובת משלם־המסים העברי, אנו מציי עים את התיקון שלנו לסעיף מס. 10. (ש. מ. י. ק. נ. י. ס.) אני רואה צורך דחוף בהקמת מיניסטריון עכשיו — מיניסטריון למלחמה בדמאוגיה).

י. אידלסון (יו"ר ועדת־החוקה):

חברים, בשאלת מספר המיניסטרים ארשה לעצמי להביא לפניכם דוגמה מדיוני הוועדה: בתוך הוועדה הציע מר בגין 7 מיניסטריונים. בקריאת־ביניים שאל אותו אחד מחברי הוועדה „ומיניסטר למשפטים לא דרוש?“ ואז הוא אמר „כן — 8“. (ק. ר. י. א. ה : 8 — זה חטא). נדמה לי שהשיכחה הקלה הזאת של מיניסטריון הצדק והמשפטים מראה עד מה בדוק הוא המספר הזה. והרי הצעת מר בגין אומרת, שייחכן ומחר יהיה צורך בעוד מיניסטריון אחד, ואז יהיה צורך בחוק נוסף. דומני שהדבר צריך להיקבע אחרת. כאשר יבוא ראש המיניסטרים ויציג בפני הבית את כל המיניסטריונים יודיע שהוא מציע מספר שרים מסויים ותלוקה ידועה של המיניסטריונים, ואם יתברר שהצעותיו אינן מתאימות לצרכי העבודה, יקום מר בגין או חבר אחר ויציע הצעה קונקרטית לענין קוני קרטי. הרי איננו רוצים לשנות את החוק הזה בכל שני וחמישי. אנו רוצים לנסחו כך שבגבולותיו נוכל להוסיף, לטפח, לעשות את הדברים נוחים יותר לע בודת הבית, ויש לקבוע את החוק כך שלא יהיה צורך בקפיצה מזורה כזאת מדי פעם.

אשר לענין הכספים: לפי הסברתי צמצום מספר

שיבה ד', י"ז שבט תש"ט (16 פברואר 1949)
— חוק-המעבר (שפרינצק, אידלסון, ורהפטיג, ניר) —

כמו בצרפת — שהממשלה תתחלף מדי שבוע, היות
וכפעם בפעם תעשה משהו, ואין ברירה אלא להביע
לה איאמון.

משום כך דורשים אנו להוסיף לסעיף זה בת-
חילתו עוד משפט אחד, שבעצם אין בו חידוש. אנחנו
מזיעים לתקן סעיף זה כפי שהיה בפקודת סדרי השל-
טון והמשפט, בנוגע ליחסים ההדדיים בין הממשלה
ומועצת-המדינה הזמנית. בתיק של כל אחד מחברי
הכנסת ישנה פקודת סדרי השלטון והמשפט, ואבקשכם
לעיין בסעיף 2 (ב) האומר: "הממשלה תפעל על-פי
קווי המדיניות שנקבעו ע"י מועצת-המדינה הזמנית (וב-
מקרה שלנו — ע"י הכנסת), תוציא לפועל את החל-
טותיה, תמסור לה דין-וחשבון על פעולותיה ותהיה
אחראית לפעולותיה בפני הכנסת".

סעיף זה הוכנס הנה לא במקרה. היה עליו בשעתו
ויכות חריף בוועדת-החוקה של מועצת-המדינה הזמ-
נית. הרוב בוועדת-החוקה קיבל את הדרישה הזאת, שה-
בית הוא הקובע את קווי המדיניות של הממשלה, והד
ממשלה צריכה לפעול לפי קווים אלו, ולא להיפך —
שהממשלה תקבע את הקווים, ואחר כך תבוא אל הבית
ותמסור מדי פעם דו"ח, וייתכן שתעשה זאת לעתים
לא קרובות ביותר. היה ויכות והממשלה התנגדה
לעמדה זו. הרוב בוועדת-החוקה דרש להכניס סעיף זה.

נכון שבתקופת הנסיון הקצרה שהיתה לנו, במשך
9 חודשים של קיום מועצת-המדינה, למרות קיום סעיף
זה (סעיף 2 (ב)), העמידה הממשלה את מועצת-המדי-
נה הזמנית כמה פעמים בפני עובדות. אפשר לשער
מה עלול להיות המצב כאשר דבר זה לא ייאמר
במפורש בקונסטיטוציה הזמנית. אם ייאמר הדבר —
אפשר יהיה לפחות לבוא בטענה אל הממשלה. אם
לא ייאמר הדבר — יוצרים אנו אפשרות לממשלה
לעשות כל אשר תמצא לנחוץ מבלי לשאול את הבית
הזה.

על טענתנו זו עונים לנו עוד תשובה, והיא שה-
ממשלה היא השלטון המבצע, ואנחנו היושבים בכנסת
הננו השלטון המחוקק. כלומר, איננו מקבלים החלטות
— אלא חוקים. איני יודע איפה כתוב שאין אנו
רשאים לקבל החלטות, ושהשלטון המבצע הוא המקבל
החלטות. כאן כתוב שהוא צריך להחליט כדי לבצע.
יש לי הרושם שההגיון אומר שהרשות המחוקקת מק-
בלת החלטות והממשלה מגשימה את החלטות.

לא הייתי רוצה שמישהו יענה לי בשם הוועדה
ויביא לדבריו דוגמות מארצות שונות. חייב אני לומר
את האמת, שהעולם הוא גדול ואין לך דבר שאי-
אפשר למצוא לו דוגמה באיזו קונסטיטוציה שהיא.
ומובן הדבר שאיש היודע על המקובל בארץ אחת
אומר: כך הוא הדבר בכל הארצות. אל נשתמש בני-
מוק זה, אלא נראה מה טוב ליהודים, נבחן כל דבר
אם הוא טוב או רע בשבילנו, ואל נשתמש בדוגמות
של ארצות אחרות.

להוסיף בענין זה נודג שהוא מקובל וטוב בארצות
אחרות, בעלות נסיון ממושך.

היו"ר י. שפרינצק:

נעבור להצבעת התיקונים המוצעים לסעיף 10.

תיקון אחד אומר: כותרים מספר שרים מתוך חברי
הכנסת או מחוזה לה.

הצבעה

בעד התיקון 49 —

בעד הצעת הוועדה 39 —

התיקון נתקבל.

התיקון של מר בגין אומר להעמיד את מספר
השרים על שמונה.

הצבעה

התיקון לא נתקבל.

עכשיו נצביע את הסעיף 10.

הצבעה

בעד סעיף 10 49 —

נגד 9 —

נמנעים 28 —

סעיף 10 נתקבל.

י. אידלסון (יו"ר ועדת-החוקה):

מר ורהפטיג, אחת מוותר על הסתייגותך?

ז. ורהפטיג (החזית הדתית המאוחדת):

אחרי שנתקבל התיקון שלי כי יכולים להיות
שרים גם לא חברי הכנסת, אני מוותר על הסתייגותי.

היו"ר י. שפרינצק:

אפשר לוותר גם בלי נימוקים.

לסעיף קטן ג' יש הסתייגות לחבר ניר.

ג. ניר-רפאלקס (מפ"ם):

הסעיף 11 (ג) קובע את היחסים ההדדיים בין
הממשלה לבין הכנסת. בהתאם לזה אמרנו, כי הממ-
שלה יכולה לכהן רק אם היא זוכה באמון. לפני זה
ישנו סעיף האומר שהממשלה יכולה לנהל את העני-
נים רק כאשר היא מקבלת אמון הבית. כאן נאמר
ש"הממשלה תישא באחריות משותפת בפעולותיה בפני
הכנסת" מהי תוצאת האחריות הזאת? — שוב הבעת
איאמון. ז. א. שבכל מקרה ומקרה, לאחר שהממשלה
תעשה משהו, יהיה בידי הבית רק אמצעי אחד: לבוא
ולהביע איאמון. בצורה כזאת אנו יכולים להגיע למצב

היו"ר י. שפרינצק :

בשם הוועדה יענה החבר גרבובסקי.

אחריות הביצוע של הממשלה. לכן אני ממליץ על הנוסח שאותו הציע רוב הוועדה.

י. ספיר (הציונים הכלליים) :

פה נאמר : «תמסור לה דין וחשבון». לא נאמר בשום מקום שיש רשות לבית לדרוש דין וחשבון.

י. אידלסון (יו"ר ועדת-החוקה) :

לא נאמר כי אין צורך בדבר. הבית יכול בכל רגע להחליט על זה. וכשהוא מחליט — זוהי הורשישה.

היו"ר י. שפרינצק :

עכשיו עומדת על הפרק הצבעת התיקון שמכניס חבר-הכנסת מר ניר לגבי סעיף 11.

ה צ ב ע

בעד התיקון — 33
נגד — 56

התיקון לא נתקבל.

עכשיו אני מצביע את סעיף 11.

ה צ ב ע

בעד סעיף 11 — 70
נמנעים — 14

סעיף 11 נתקבל.

בפרק השלישי יש תוספת להודעת יושב-ראש ועדת-החוקה, שנתן זכות לחבר הוועדה בגין להגן על הצעה שלא נתקבלה על-ידי הוועדה. רשות-הדיבור לחבר הכנסת בגין. הוועדה החליטה שאין אנחנו צריכים להיכנס לדיון בענין זה הערב.

מ. בגין (תנועת החרות) :

בטרם אעבור לונמקת הצעת, אני רוצה להציע הצעה מסויימת. לאחר שנדחה התיקון שלנו ביחס להרכב הממשלה אין עוד הגבלה למספר המיניסטרוניגים, ועל כן אציע להעמיד את מר מיקוניס בראש המיניסטרוניג שהציע להקים.

היו"ר י. שפרינצק :

חבר הכנסת בגין, קודם הואלת להעיר משהו ליו"ר ועדת-החוקה, ואמרת שלא מפיו צריך אתה לשמוע הור-אות איך להתנהג. אני מודיע לך שאחרי ששמעתי את דברי יו"ר הוועדה בנוגע למקרה הקודם, לא מצאתי לג-חוץ להעיר את הערתי אני כיו"ר, משום שהרגשתי שאני והבית כולו תמימי-דעים עם הערתו של יושב-ראש ועדת-החוקה בדבר מידת הנימוס ומידת הכבוד ההדדי ושמירת דרגת הבית הזה, שבהן חייבים בכל. אנחנו לא נכנסו

מ. גרבובסקי (מפא"י) :

חבר הכנסת ניר, שהביא את ההצעה שלו בניגוד להצעת הרוב בוועדה, לא הביא בחשבון דבר יסודי אחד. הממשלה הזמנית, לפי חוקת מועצת-המדינה הזמנית, לא היתה אחראית בגבולותיה לפני מועצת-המדינה הזמנית עד כדי כך שהיה בסמכות מועצת-המדינה לפטר את הממשלה. והממשלה הזמנית נבחרה למעשה ע"י שני מוסדות קונסטיטוציוניים, מליאת הוועד הלאומי והוועד-הפועל הציוני. גם מועצת-המדינה הזמנית נבחרה ע"י שני המוסדות האלה, ומוסד אחד לא יכול היה לפטר את השני, אפילו לו היתה מועצת-המדינה הזמנית מביעה אי-אמון לממשלה הזמנית. עכשיו חל שינוי יסודי. זוהי כנסת נבחרת, והממשלה תהיה נבחרת ולא זמנית, והיא אחראית בפני הכנסת, ומיד כשהיא תורכב תצטרך להת-ייצב לפני הכנסת, לקבל את אמונה, והכנסת יכולה להביע לה אי-אמון בכל רגע שתמצא בכך. פירוש הדבר שזוהי ממשלה שתיבחר הפעם תהיה אחראית לכל פעולותיה בכל השטחים בפני הבית הזה ; ולכן מיותר להדגיש שהממשלה צריכה לפעול לפי קווי מדיניות שייקבעו מראש. הבית יכול לדרוש מהממשלה בכל יום דו"ח על כל פעולותיה. שום חוזה-שלום או הכרזת-מלחמה, שום חוזה-חוץ רציני אינו מקבל תוקף אלא אם כן מאשר הבית את הדבר הזה. כלומר, יש סייגים רבים ויש לנו פררוגטיבה חוקית מוחלטת כלפי הממשלה למנוע ממנה את אמונו, אם היא תרצה לנהוג בניגוד לבית הזה. לכן נדמה לי שחבר ניר לא היה צריך להביע חשש, שאם לא תובא הנוסחה כפי שהיתה במועצת-המדינה הזמנית יכול הדבר להוביל את הממשלה בדרך-כים גלוות ועל-ידי-כך היא לא תקבל על עצמה את מרות הבית. לעומת זה יש בנוסח שמר ניר הציע כרגע משום הפרעה לכושר פעולתה הפוליטית של הממשלה. לא ייתכן שהבית יתערב יומיום בתהליך הביצוע או ההכנה של העניינים טרם שייגיעו לכלל סיום. בקביעת מדיניות יומיומית מעשית, יש פררוגטיבה לממשלה ולא לבית. הממשלה אחראית לפעולות האלה ואם היא תבוא למסור דין-וחשבון לפני הבית על פעולות אלה, יוכל הבית להביע אמן או אי-אמון לממשלה, לבקר אותה על פעולותיה ולקבוע דברים שונים, ואין כל צורך להכ-ניס סעיף העלול לפגוע בכושר פעולתה וביעילותה של הממשלה.

ולבסוף הערה אחת. איני רוצה להפריז בשימוש בדוגמות מארצות אחרות. אבל היה נסיון-מה בשטח של הקמת דמוקרטיות בעולם, שהיו דמוקרטיות במידה כזו שהקריבו בעצמם את הדמוקרטיה. אחת הסיבות לכך היה תוסר כושר יעילות וביצוע של הממשלה הנב-חרת. אנחנו צריכים להימנע מזאת ולאפשר לממשלה הנבחרת ע"י הבית לפעול ולקבל ממנה דו"ח על כל פעולותיה, שהיא אחראית להן במשותף — ועל-ידי-כך לקבוע את שני הדברים יחד : גם אחריות הבית וגם

ישיבה ד', י"ז שבט תש"ט (16 פברואר 1949)
— חוק־המעבר (בגין, שרתוק, אידלסון, צובנר, שפרינצק) —

ההצעה להחליט עכשיו על ירושלים כבירת מדינת-ישׂראל — הם אשר יבטיחו את מקומה של ירושלים, המקום המגיע לה, במדינת ישׂראל לעתיד לבוא.

אנחנו דנים עכשיו על חוק־המעבר למדינה ויש להדגיש את שתי המלים כאחת: דנים על חוק ודנים על חוק־מעבר. אנחנו לא נוכל להסכים שאגב הדיון הזה ניכנס להחלטות מכריעות ומרחיקות לכת בתחום המדיניות המעשית שלנו. הממשלה הזמנית הלכה בדרך מסויימת לגבי ירושלים. הממשלה קבעה עובדות וביצרה עובדות. היא גם מנעה יצירת אותן העובדות אשר לפי שיקול־דעתה היו חותרות תחת מוסדות־היסוד הראשיים שהיא יצרה וקבעה. טרם הקימונו מתוכנו את ממשלת־הקבע הראשונה. אני מציע לאסיפה הזאת לא לחתוך עובדות בטרם היבחר הממשלה בענין רציני מאד זה, אלא לתת גם לממשלה החדשה את האפשרות ללכת בענין זה באותה הדרך שהיא תמצא אותה לנכונה ושהיא תוכל להיות אחראית לה למען הגשים את משאת־נפש כולנו.

י. אידלסון (יור־ועדת־החוקה):

בשם הוועדה אינני יכול להיכנס לגופם של הדברים, אני צריך לומר רק מה הצעתנו. הצעתנו שהבית יחליט כי שאלה זו אינה שייכת לחוק־המעבר ולכן אין מעמי־דים אותה עכשיו לדיון ולהצבעה.

הרב א. ח. צובנר (החזית הדתית המאוחדת):

אני מבקש רשות־הדיבור להצעה של מוצא.

היו"ר י. שפרינצק:

אינני יכול לתת לך את רשות־הדיבור.

הרב א. ח. צובנר (החזית הדתית המאוחדת):

השאלה רצינית מאד ואני עומד על כך שחיתוך לי רשות להצעה.

היו"ר י. שפרינצק:

אולי אעשה במקרה זה יוצא מן הכלל. אבל הכנסת צריכה להתרגל לכן שקיימים סידורים מסויימים, סידורים שנקבעו כדי למנוע אי־סדר בדיון, ואם יש למישהו רעיון הנראה לו כחשוב — יביא אותו לוועדה המתאימה. (ב. ר פ ט ו ר: זוהי זמנית סדר, היו"ר הפר את הסדר).

הרב א. ח. צובנר (החזית הדתית המאוחדת):

הייתי פעיל בוועדת־החוקה והשתתפתי בכל הישיבות. במקרה עזבתי את הישיבה לפני היגמרה בשעה שההצעה הזאת עלתה על הפרק. אילו הייתי נוכח שם הייתי מבקש הסתייגות ומעלה אותה לפניכם כאן.

דומני, שרטט אוהו את כל אחד כשהוא צריך להרים את ידו, אותה היד שהרים כשנשבע, אם אשכחך ירושלים — תשכח ימיני. מסופקני אם מישהו מכם זוכר את חשבועה. (היו"ר: אני מבקש לדבר לענין). לכן אני מציע שתתקבל החלטה, להטיל על הממשלה שתביחר לעשות את כל המאמצים לקביעת מקומם של הכנסת ומשרדי

לחיוכו ופולמיקה ואני מבקש אותך בהודמנות זו לא לעשות את הבמה הזאת לאתחלתא של הורדת דרגתה.

מ. בגין (תנועת החרות):

כבוד היו"ר, אסיפה נעלה! אנכי בא להגן על ההצעה, אשר לפיה יש להכניס סעיף מיוחד בחוק־המעבר על מקום מושבן של האסיפה המכוננת או של הכנסת והממשלה. ישנם שקדמים בהרבה מדינות, שב־תוך שעת־חירום נאלצו להעתיק ממקום המושב הקבוע של ממשלתם, את המשרדים המרכזיים של המדינה, לעיר אחרת. בצרפת — בשתי המלחמות העולמיות — הועתק מקום המושב של הממשלה; בבריטניה־המועצות — במלח־מה העולמית האחרונה — הועתק זמנית מקום המושב של הממשלה, וגם בארצות אחרות קרה כדבר הזה. אף־על־פי־כן, נקבע בכל חוק־היסוד במפורש או לפי נוהג, שאין משיגים עליו, מקום המושב הקבוע של הממשלה.

אנכי מתכבד בזה להציע דבר זה, ואין לקבל את הטענה שלא זה המקום וזה לא הזמן לקבל החלטה ברורה ביחס למקום המושב הקבוע של ממשלתנו. אין להשיב על כך בהצעה לעבור לסדר־היום, מתוך נימוקים פור־מאליים. אני מתכבד להזכיר לכם, כי במקום אחר ובזמן אחר גם כן עברו לסדר־היום על הצעה מסויימת. את ההצעה הזאת הציע האיש, שפותח האסיפה המכוננת לא מצא לנחוץ להזכיר את שמו בין בוני מדינת־ישׂראל. כוונתי לזאב ז'בוטינסקי. כוונתי להצעה, שלפיה הציונות שואפת להקים מדינה בארץ־ישׂראל. כוונתי להחלטה, שלפיה הקונגרס הציוני ה־17 עבר לסדר־היום על ההצעה הזאת. אף־על־פי שהרוב בקונגרס הציוני ה־17 עבר לסדר־היום על ההצעה הזאת, קמה מדינת־ישׂראל מדמי לוחמים אשר הרימו את נס המעבר בהרטי.

ועל כך, יכול אני לומר רק זאת: גם אם הרוב יח־לט, מתוך נימוקים פורמאליים לעבור לסדר־היום על הצעה זו, הרי בשם הנסיון ההיסטורי ובשם הנסיון שאנחנו שילמנו עבורו בדם לבנו, אנו יכולים, רשאים וחייבים להצהיר: גם אם תעברו לסדר־היום, ההיסטו־ריה תעבור על החלטתכם לעבור לסדר־היום וירושלים תהיה בירת ישׂראל ומדינתה. זוהי על כן ההצעה: מקום מושבן של האסיפה המכוננת והממשלה הוא בירושלים הבהירה.

שר־החוזן מ. שרתוק:

אנחנו לא נתחרה פה על־ידי נאומים בנאמנות לירושלים. הנאמנות הזאת נתקדשה בדמם של חברי כל המפ־לגות. אנחנו לא נתחרה בקידוש ייחודה של ירושלים בהיסטוריה העברית ובחיי עמנו ומדינת־ישׂראל. הייחוד הזה הוא עובדה שנחרתה בלבבות כלנו בדם ובאש. מוטב לנו לא לפתוח בבדיקת חשבונות העבר. כי אם נפתח במפרשה זו, יארכו הדברים וישתרכו מאד.

אלה שהצביעו, במעמד מסויים, להוריד מעל סדר־היום את ההצעה על הכרות מדינת־ישׂראל כתכנית ציונית מדינית מעשית — הם שהקימו את המדינה, בהגיע שעתה, אלו שיצביעו הערב להוריד מעל סדר־היום את

להכניס אותנו לתסבוכת בשאלה של קדושה, בשאלה של רטט ממש — כפי שאמר. אבל לא בחטיפה יעבירו אותנו לדיון בשאלה כל כך חמורה. אין ענין קדושתה של ירושלים מונופול של מר בגין או של מישהו אחר. אין אני מוותר על ירושלים, כי אין לי זכות ורשות לוותר עליה. בעמדי לפניכם אני אומר: כולל, כמו כל אחד מאתנו, שייך לירושלים. אבל אין הרגע מתאים לדיון בענין זה, ואין זה צודק להעביר זאת עכשיו, בידעכם כמה קדוש הענין.

לכן מציע אני לקבל את ההצעה שנביא בחשבון את הדיון בשאלת ירושלים ונדון בה באסיפה מיוחדת של האסיפה המכוננת. בשעה שנדע כולנו שנכנסים אנו בדחילו ורחימו לדיון בשאלה זו. אל נעשה זאת בחטיפה לאחר ישיבת שעות רבות. כאן.

ד. צ. פנקס (הזית הדתית המאוחדת):

אני מחשיב מאוד את רצונו של הי"ר הנכבד לש" מור על התקנון ולא לסור ממנו גם בשאלות חשובות כגון שאלה זו. ורצוני לעזור לו בהשגת המטרה הזאת. אך נדמה לי שהשאלה כפי שהוגשה אינה נתונה ואינה אפשרית להצבעה כרגע. המוצא החוקי כרגע הוא לדעת את החוקר את הענין לוועדה מתוך נימוק שאחד מחברי הוועדה, כפי שהודיע כאן הרב צוובנר, במקרה, מתוך אונס, לא יכול היה להשתתף בדיון על נושא זה. זכותו של חבר ועדה להשתתף בדיון. הוועדה תתכנס עוד הערב ותשקול את השאלה ותאפשר לחבר הוועדה הרב צוובנר להגיש את הצעתו לוועדה על מנת שתקבל רוב או, אם הוא ידרוש זאת, על מנת שהיא תבוא כהסתייגות יחיד לפני הפלנום. הוועדה שעשתה עבודה יפה במשך 18 שעות חייבת להקדיש עוד שעה לענין, ותשלם את עבודתה.

ב. רפטור (מ"פ):

אני מוזה על העובדה שניתנה רשות להביא הנה דברים והצעות חדשים לאחר הודעת יו"ר הוועדה ולפני ההצבעה. מנהגים אלה אינם טובים ואינם בריאים לחיינו הפארלאמנטאריים החדשים, והייתי ממליץ לפני הנשיא את והחברים החשובים, חברי הממשלה, שיישמרו מפני תקדימים שאינם מועילים ואינם מחזקים אותם בחיינו הפארלאמנטאריים. מי שדואג לגורל ירושלים ולעתידה העברי, לזכותנו ההיסטורית על ירושלים, איננו מעביר בחטיפה החלטה חשובה, בעלת משקל מדיני והיסטורי. כל האחראי בימי התרחשויות מדיניות אלה, בימי סכנות של אינטרנאצינאליזאציה לירושלים או חלוקתה, איננו מבטא את הרגשת אחריותו כפי שנעשה הדבר הערב. בדרכים כאלה ובצורה כזאת יכולים אנו רק להחליש את תביעתנו. בטוחני כי ממשלת ישראל ומועצת המדינה הזמנית לא במקרה החליטו על "כינוס האסיפה המכוננת בירושלים. איני סבור שההצעות של מר בגין באות לחזק את המשקל המדיני של היות האסיפה המכוננת בירושלים. בטוחני שהצעת יו"ר ועדת-החוקה מכוננת לכך, כי יבוא הזמן ונברר את הענין תוך הכרת

הממשלה בירושלים בירת המדינה, בהקדם האפשרי. הצעתי היא להצביע את ההצעות, וההצעה שתקבל את המספר היותר גדול — תקבל.

הי"ר י. שפרינצק:

אני סובר שלא הוכנסה לידי הוועדה הודעה לסדר-היום. הוכנסה הודעה לקבוע, שבקשר לחוקת-המעבר אינם דנים בשאלה זו. אין משום דחיה או קבלה לגופו של הענין, ואין כאן מקום לדבר לא נגד ולא בעד.

י. אידלסון (יו"ר ועדת-החוקה):

אני מניח שאהיה נאמן לסיכום הוועדה, אם אנסח את מה שאמרתי אולי בצורה יותר ברורה. מתוך זה שההצעה אינה בגדר השאלות אשר עליהן צריכה לדון חוקת-המעבר, מציעים לא לגשת לדון בה, אלא למי-סור אותה לוועדת-החוקה שתדון בכל השאלות, וזו אחת מהן, עם כל חשיבותה הגדולה והמכרעת.

הי"ר י. שפרינצק:

אני מעמיד להצבעה את הנוסחה המוצעת בשם רוב הוועדה. (ד. צ. פנקס: את הצעת הרב צוובנר אי-אפשר להביא להצבעה! א. אלישר: השאלה היא יותר מדי יקרה מכדי לעבור לסדר-היום, תסלח אדוני הי"ר!) (רעש באולם).

הי"ר י. שפרינצק:

מה שקורה עכשיו בנוגע לחטיפת רשות-הדיבור — זה אינו מנהג ולא יהיה פרצדנס. אנו נשמור על סדרים מסויימים. אני קובל מראש על אלה שהמליצו לפתוח פירצה ללא צורך. אני מכבד מאוד כל חבר וחבר בכ" נסת, אם צעירים ואם ותיקים, אם מכובדים ובעלי-זכויות, אולם אני אחראי ומחוייב להחזיק את כולנו במסגרת כזאת, שתאפשר לנו ימים וחדשים של עבודה מסודרת. אי-אפשר שמדייפכם יציע מישהו הצעה וידרוש שתניתן לו רשות-הדיבור, כי אז לא אדע איך להימנע מלתת את רשות-הדיבור לחבר אחר, שאין היא מגיעה לו. אבקש את החברים קודם-כל לשבת ולא לדבר מבלי שתניתן להם רשות לכך. (ד. צ. פנקס: יש לי הצעה לסדר!).

אתן לשלושת חברי הכנסת רשות להעיר הערות קצרות, ותו לא. (קריאת-ביניים: לא! השר א. ציזלינג: אני תובע את רשות הדיבור!)

אבקש את כולם לא להתערב בהנהלת הישיבה. אני מנהל את הישיבה לטובת כולם ולא לטובת מישהו. אינני פותח עתה בוויכוח. הראשונים שביקשו רשות להעיר הערות הם החברים רפטור, אלישר ופנקס. לאלה אתן רשות-הדיבור. הם רשאים להעיר הערות כל אחד במשך שני רגעים בלבד.

א. אלישר (הספרדים):

אני מבקש סליחת הבית על שהרמתי קולי. אני מקווה שלא יישנה הדבר. אני מצטער על שמר בגין רצה

י. גיל (הציונים הכלליים):

לסעיף 14: אין בדינו הסעיפים הנזכרים בחוקת סדרי השלטון והמשפט ואנו מבקשים מיו"ר ועדת החוקה לקרוא אותם.

היו"ר י. שפרינצק:

תרושו לי ללא שהיות לגשת להצבעה.

מ. בגין (תנועת החרות):

אני רוצה להודיע, ואני מקווה שיו"ר הוועדה יאשר את דברי, שהוועדה דנה בפרק רביעי דיון רחב, אבל בסופו של הדיון החליטה למסור את ניסוח הסעיפים לשרי-המשפטים, על כן לא היה דיון נוסף בוועדה ביחס לסעיפים המיוחדים של הפרק הזה. אני למשל, לא קיבלתי עד פתיחת הישיבה את הנוסח של סעיף 12 בו כתוב: „למשלה יהיו כל הסמכויות שהעניק החוק לממשלה הזמנית.“ הוועדה לא החליטה על נוסח כזה. נוסח זה הביא לנו שרי-המשפטים או משרדי-המשפטים לפני המליאה. לא היתה הצבעה. לא היה אפילו דיון על זה.

אינני פוסל את עצם הזכות להביא את ההצעות הללו לפני המליאה. אבל דבר ברור הוא, שמשום כך יש לתת רשות להציע תיקונים במליאה, לפחות לחברי הוועדה; או להחזיר את הפרק לוועדת-החוקה, בכדי שתדון בו שנית.

י. אידלסון (יו"ר ועדת-החוקה):

לצערי, האינפורמציה של מר בגין אינה מדוייקת. סעיף 12 נדון וסוכם בוועדה. את הסעיפים 13, 14 מסרנו לשרי-המשפטים וליועץ המשפטי לניסוח סופי כנוסח שיוגש בשם הוועדה, הואיל והמדובר הוא על הצד הפורמאלי בלבד, אחרי דיון הוועדה בסעיפים לגופם. זו היתה החלטת הוועדה במליאתה וזו הצעתה. איש לא התנגד לכך ואיש לא הסתייג.

ד. צ. פנקס (החזית הדתית המאוחדת):

אני מבקש להצביע לחוד את השאלה אם לשנות את שם העתון הרשמי ל„מגילות המדינה“. אני רוצה אפשרות להצביע נגד השינוי, כי השם המוצע נראה לי פרטנציוזי ביותר. הוא גם מזכיר את המש המגילות שבתנ"ך ואינו מתאים לעתון שתופעה בו הורעות על פשיטות-רגל וכדומה.

י. אידלסון (יו"ר ועדת-החוקה):

אני מצטער להגיד שמר פנקס כבר הצביע על כך בפרק ראשון סעיף 2(ד). אחרי שהצביע, אין צורך לשנות.

היו"ר י. שפרינצק:

אין אסון אם יוצע לנו שם טוב מזה.

מלוא זכותנו ההיסטורית והממשית לעתיד ירושלים לא בצורה בלתי אחראית המסכנת את הכוח הפוליטי ואת המעשה הפוליטי. מוטב כי בעתיד ישימו לב לכך גם המציעים. מכל מקום חייבת נשיאות-הכנסת לדאוג לכך, למען החיים הפארלאמנטאריים שלנו.

היו"ר י. שפרינצק:

מכל מה ששמענו יכולה להסתכם מסקנת הוועדה וההצעות השונות. וזה יהיה נוסח המסקנה:

„האסיפה מעבירה את השאלה לוועדת-החוקה ומחליטה להקדיש לבירור הענין ישיבה מיוחדת לאחר שתוקם הממשלה הקבועה ולאחר שיוגש דיון-חשבון ועדת-החוקה בשאלה זו.“
 אני מציע שלא תהינה הצעות אחרות.

ה צ ב ע ה

בעד המסקנה 85 —
 מנעיים 14 —

המסקנה נתקבלה.

היו"ר י. שפרינצק:

עכשיו תרושו לי להצביע את הפרק השלישי במלואו.

ה צ ב ע ה

בעד הפרק השלישי 89 —
 נגד 0 —

הפרק נתקבל.

היו"ר י. שפרינצק:

אני אבקש את יו"ר-הוועדה שיעזור לנו לסיים במהירות את הדיון על הפרק הרביעי. אני שומע שאין הסתייגויות.

י. אידלסון (יו"ר ועדת-החוקה):

אני מקווה כי לא תצטערו לשמוע שאין הסתייגויות לפרק הרביעי. יש כאן רק כמה הצעות יורידיות טכניות הדרושות בקשר לסעיפי החוק המהותיים אשר קיבלנו קודם.

„פרק רביעי: הוראות נוספות

12. לממשלה יהיו כל הסמכויות שהעניק החוק לממשלה הזמנית.

13. כל דבר שהחוק דורש את פרסומו בעתון הרשמי יפורסם מעתה במגילות המדינה; כל מקום בו נאמר בחוק „עתון רשמי“ ייקרא מעתה „מגילות המדינה“.

14. הסעיפים 1(ג) ו-1(ד), 2(ב) ו-1(ג), 7(א) פסוק שני ו-7(ב) לפקודת סדרי השלטון והמשפט. תש"ח—1948. בטלים.

15. תקפו של חוק זה הוא מיום קבלתו בכנסת.“
 אני אבקש מאת היו"ר, לאחר שהחוק הזה יתקבל, כי בפרוטוקול יציינו את תאריך קבלתו.

י. לם (מפא"י):

שר-המשפטים פ. רונבליט:
 אינני מחוזה כל דעה לגופו של הענין. אני רק רוצה להסביר מדוע השאלה הזאת דחופה — מפני שמחר מת-הילה פרשה חדשה. אם הכרך החדש של העתון הרשמי יופיע בשם "עתון רשמי", הרי זה קובע לכל השנה. (קריאות: מדוע?). אין כל אפשרות טכנית אחרת. צריך היום להחליט. (קריאות, רעש באולם).

בינתיים ישנו את השם באופן רשמי, ולמה לנו להכניס לחוקת-המעבר שינוי שמו של העתון הרשמי. אני מציע להשאיר את השם כמו שהוא. נחזור לדון בשאלה בפעם אחרת.

היו"ר י. שפרינצק:

מכיון שנתעוררו ספקות בנידון זה — ההצעה היא שהשם ייקבע באחת הישיבות הקרובות.

אני מעמיד להצבעה את הפרק הרביעי כולה.

י. אידלסון (יו"ר ועדת החוקה):

מהו השם שנשאר?

היו"ר י. שפרינצק:

לפי שעה נשאר השם "עתון רשמי".

י. אידלסון (יו"ר ועדת החוקה):

יש לתקן את החוק בהתאם לכך.

שר-התחבורה ד. רמז:

אני נגד השם "עתון רשמי".

היו"ר י. שפרינצק:

הענין יובא לדיון באחת הישיבות הקרובות ואז נחליט.

שר-התחבורה ד. רמז:

אבל מחר צריך להדפיס עתון. אני מבקש רשות הדיבור בענין זה, אשר הוועדה החליטה עליו ואשר משום-מה אין רוצים להצביע אותו.

היו"ר י. שפרינצק:

אצלנו יש מנהג, כשאחד השרים מבקש רשות הדיבור נותנים לו — בהגבלה. רשות-הדיבור לשר-התחבורה.

שר-התחבורה ד. רמז:

לא את זכותי כשר אני מבקש אלא את זכותי כחבר הכנסת, ולא על דעתי אני מגן כי אם על דעת הוועדה, ואין לנהוג בענין זה אחרת מאשר בכל הת-לטות הוועדה. יש חלק בבית הזה שהענין נכבד לו, אם ייקרא "עתון רשמי" למחרת האסיפה המכוננת, או יהיה לו שם עברי, שריח עברי לו וטעם עברי ותוכן עברי. ואני מבקש רק אחת: להצביע. אקבל כל גזירה של הבית, אבל אינני רואה שום הגיון להימנע מהצבעה בדבר שהתברר בוועדה ונתקבל. אני מבקש את זכותי להצביע בעד או נגד.

שר-המשפטים פ. רונבליט:

אני מבקש להצביע בעד שינוי השם. נימוקי מר פנקס נגד השם "מגילות", נראים לי ואני מבקש רשות לה-ציע שם אחר, שם עברי, השם שאני מציע אותו הוא: "רשומות המדינה".

א. כהן (המפלגה הפרוגרסיבית):

אחת מתוך חמש המגילות נקראת "פתשגן הכתב". אני מציע לקרוא את העתון בשם הזה. (צחוק באולם).

שר-המשטרה ב. שיטריט:

יצאנו ידי חובת ויכוח. אפשר להצביע. יש הצעה שייקרא בשם "מגילות המדינה". (מ. שרתוק: יש הצעה להשאיר את השם הקודם או לשנות. אם לשנות — השאלה איך?) אני מבקש את השרים ואת הצירים לא לסייע בידי. יש שלוש הצעות: יש הצעה של הוועדה לאשר "מגילות המדינה". יש הצעה לשנות את השם אך לא לקבוע עדיין בישיבה הזאת את השם. ויש הצעה לדחות את הדבר לשבוע ימים. קודמת ההצעה של דחיה.

היו"ר י. שפרינצק:

הצבעה.
 בעד דחיה — הרוב
 הוחלט לדחות את קביעת השם החדש לעתון הרשמי.

היו"ר י. שפרינצק:

אני מעמיד להצבעה את חוקת-המעבר.

הצבעה

77 —	בעד חוקת המעבר
0 —	נגד
11	נמנעים

חוקת-המעבר נתקבלה.

היו"ר י. שפרינצק:

הישיבה הבאה תהיה בשעה 22.15. אני מבקש את הוועדה המתמדת להתכנס מיד כדי להביא לישיבה הערב את ההצעה בדבר בחירת הנשיא.

הישיבה ננעלה בשעה 21.13.